

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Ivana Frejlachová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: Ekonomika a management

Obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Bakalářská práce

**Analýza mzdového vývoje a mzdové
nákladovosti v jednotlivých odvětvích
národního hospodářství**

Vedoucí bakalářské práce:

prof. Ing. František Střeleček, CSc., Dr.h.c.

Autor bakalářské práce:

Ivana Frejlachová

2010

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ivana FREJLACHOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Analýza mzdového vývoje a mzdové nákladovosti
v jednotlivých odvětvích národního hospodářství**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je posoudit stav dynamiku mzdové nákladovosti a vývoje mezd v jednotlivých odvětvích národního hospodářství. Posoudit rozdělení mzdové hladiny v jednotlivých odvětvích národního hospodářství. Definovat úroveň mzdové hladiny z hlediska chudoby a použítí Shift share analýzy pro hodnocení mzdové hladiny v jednotlivých krajích.

Osnova práce:

1. Úvod.
2. Literární rešerše: Definování mzdové hladiny, mzdové nákladovosti. Základní vztahy mezi vývojem mzdové hladiny a mzdové nákladovosti. Vliv produktivity práce na úroveň mezd. Metody používané k analýze dynamiky a úrovně mzdové hladiny v jednotlivých krajích.
3. Databázové systémy využitelné pro analýzu mzdové hladiny a vývoje mzdové úrovně v jednotlivých krajích.
4. Aplikace jednotlivých metod na hodnocení úrovně a dynamiky mzdové hladiny v jednotlivých odvětvích národního hospodářství a v jednotlivých krajích.
5. Možnosti predikce mzdové hladiny a faktorů ji ovlivňujících.
6. Závěr.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: 30 - 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- BANE, M. J., ELLWOOD, D. T. Slipping into and out of Poverty: The Dynamics of Spells. *The Journal of Human Resources*, vol. 21 (1), pp. 1-23.
- CLOKE, P., GOODWIN, M. at al. Deprivation, Poverty and Marginalization in Rural Lifestyles in England and Wales. *Journal of Rural Studies*, 1995, vol. 11 (4), pp 351 - 365.
- DAVIS, J., MACK, N., KIRKE, A. New Perspectives on Farm Household Incomes. *Journal of Rural Studies*, 1997, vol. 13 (1), pp 57-64.
- DIVILA, E., DOUCHA, T. Typologie a příjmové postavení zemědělských domácností v České republice. *Politická ekonomie*, 2005, vol. 4, pp. 495 - 511.
- GILBERT, A. Earnings in rural and non-rural areas of Scotland. *Scotcon.net*, 2004.
- HALLERÖD, B., LARSSON, D. at al. Relative Deprivation: a comparative analysis of Britain, Finland and Sweden. *Journal of European Social Policy*, 2006, vol. 16 (4), pp. 328-345.
- JARVIS, S., JENKINS, S.P. Low Income Dynamics in 1990s Britain. *Fiscal Studies*, 1997, vol. 18 (2), pp. 123 - 142.
- MILES, D. A Household Level Study of the Determinants of Incomes and Consumption. *The Economic Journal*, 1997, vol. 107 (440), pp. 1 - 25.
- PACIONE, M. The geography of deprivation in rural Scotland. *Transactions of the Institute of British Geographers, New Series*, 1995, vol. 20 (2), pp 173-192.

Vedoucí bakalářské práce: prof. Ing. František Střeleček, CSc., Dr.h.c.
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: 31. března 2009

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2010

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

prof. Ing. František Střeleček, CSc., Dr.h.c.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 31. března 2009

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Analýza mzdového vývoje a mzdové nákladovosti v jednotlivých odvětvích národního hospodářství vypracovala samostatně na základě literatury a pod odborným vedením svého vedoucího bakalářské práce.

Prohlašuji, v souladu s §47 b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejnění své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách

V Českých Budějovicích dne 14. 5. 2010

.....
Ivana Frejlachová

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce panu prof. Ing. Františku Střelečkovi, CSc., Dr.h.c. za odborné a metodické vedení, za náměty a připomínky, kterých jsem využila při zpracování bakalářské práce.

OBSAH

1) ÚVOD	4
2) LITERÁRNÍ REŠERŠE	6
2.1 Životní úroveň	6
2.1.1 Ukazatele reálné potenciální spotřeby	6
2.2 Domácnosti a jejich příjmy	7
2.2.1 Životní podmínky	7
2.2.2 Statistika rodinných účtů (SRÚ)	7
2.2.3 Domácnosti	8
2.2.3.1 Členění domácností podle postavení osoby v čele.....	8
2.2.3.2 Druhy domácností	10
2.2.3.3 Spotřební jednotka	10
2.3 Příjmy obyvatelstva.....	12
2.3.1 Peněžní příjmy	13
2.3.1.1 Pracovní příjmy	13
2.3.1.2 Sociální příjmy	14
2.3.1.3 Ostatní příjmy.....	15
2.3.2 Naturální příjmy.....	15
2.3.3 Celkové příjmy	15
2.3.3.1 Hrubé peněžní příjmy.....	15
2.3.3.2 Čisté peněžní příjmy	16
2.4 Analýza příjmů obyvatelstva	16
2.4.1 Metody hodnocení úrovně a dynamiky příjmů obyvatelstva.....	17
2.4.1.1 Míra špičatosti	17
2.4.1.2 Použití decilových pásem.....	18
2.4.1.3 Ukazatel S80/S20	18
2.4.1.4 Lorenzova křivka	19
2.4.1.5 Giniho koeficient koncentrace	20
2.4.2 Měření chudoby obyvatelstva.....	22
2.4.2.1 Existenční minimum	22

2.4.2.2	Sociální minimum	23
2.4.2.3	Metody zjišťování podílu chudého obyvatelstva	24
2.4.2.3.1	Určení míry na základě poměru mediánu (\tilde{x}) a průměrného příjmu (\bar{x})	24
2.4.2.3.2	Robin Hood index	24
2.4.2.3.3	Atkinsonův index nerovnosti	25
2.4.2.3.4	Theilův index nesouladu	26
2.5	<i>Ekonomická aktivita obyvatelstva</i>	26
2.5.1	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	27
2.5.1.1	Zaměstnané osoby	27
2.5.1.2	Nezaměstnané osoby	28
2.5.2	Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo	29
2.5.3	Míry ekonomické aktivity, zaměstnanosti a nezaměstnanosti	30
2.5.3.1	Míra ekonomické aktivity	30
2.5.3.2	Míra zaměstnanosti	31
2.5.3.3	Míra nezaměstnanosti	32
2.6	<i>Mzdy</i>	32
2.6.1	Mzdové formy	32
2.6.1.1	Časová mzda	33
2.6.1.2	Úkolová mzda	33
2.6.1.3	Podílová mzda	33
2.6.2	Další složky mzdy	34
2.6.2.1	Příplatky	34
2.6.2.2	Prémie a odměny	35
2.6.3	Mzdy a statistika	35
2.6.4	Mzdová šetření	35
2.6.4.1	Podnikové výkaznictví	36
2.6.4.2	Strukturální statistiky	36
2.6.5	Ukazatele mzdové statistiky	37
2.6.6	Úplné náklady práce	38
2.7	<i>Produktivita práce</i>	38
2.7.1	Produktivita práce založená na produkci	39
2.7.2	Produktivita práce z přidané hodnoty	39

2.7.3	Hodnocení dynamiky produktivity práce	40
2.7.3.1	Relativní změna průměrného evidenčního počtu pracovníků.....	41
2.7.3.2	Relativní změna mzdového fondu.....	41
3)	CÍLE A METODIKA PRÁCE.....	43
4)	PRAKTICKÁ ČÁST.....	45
4.1	<i>Analýza vývoje příjmů.....</i>	45
4.1.1	Porovnání příjmů v regionech a odvětvích pomocí popisných statistik ...	45
4.1.1.1	Analýza dle odvětví a krajů.....	46
4.1.1.2	Analýza příjmů za venkov a města podle odvětví	57
4.1.2	Intervalové rozdělení příjmů domácností	60
4.1.3	Giniho koeficient rozdělení příjmů.....	65
4.2	<i>Shift share analýza.....</i>	67
4.2.1	Shift share analýza odvětví – kraje	68
4.2.2	Shift share analýza odvětví – venkovské obce a města	73
4.3	<i>Produktivita práce a náklady na práci</i>	78
5)	ZÁVĚR.....	80
6)	PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY.....	83
7)	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	85
8)	SEZNAM PŘÍLOH.....	89

1 ÚVOD

Tak jako se vyvíjí lidská společnost, vyvíjí se i její příjmy. Těchto příjmů se nedostává každému stejným dílem. Vývoj příjmů a jejich rozdělení je velmi zajímavou a složitou problematikou. To, jaké příjmy obyvatelstvo obdrží, se také odráží v jeho životní úrovni. Česká republika patří, co se rozdělení příjmů týče, k historicky rovnostářským státům. Diferenciace mezd a jejich dynamika je předmětem a hlavním cílem mé práce. Dále je v práci věnována pozornost produktivitě práce a od ní se odvíjejícím mzdovým nákladům.

První část této práce je zaměřena na teorii. S pomocí odborné literatury se zabývám vysvětlením pojmů souvisejícími se mzdami a příjmy. Uvedeny jsou zde metody a šetření, která využívá Český statistický úřad, při sledování vývoje a dynamiky mezd. Pozornost je zde z velké části věnována metodám zkoumajícím mzdovou diferenciaci. Některé z těchto metod jsou následně aplikovány v praktické části, tam také probíhá jejich zhodnocení.

Praktická část se sestává ze tří dílů a vyhodnocována jsou zde data za roky 2005 a 2008. V první části dochází ke zhodnocení vývoje a diferenciaci mezd s použitím základních statistických charakteristik. Ukazatele jsou použity pro posouzení situace v jednotlivých krajích a v odvětvích. To samé hodnocení je provedeno také zvláště pro venkovské obce a města v odvětvích. Diferenciace je zde hodnocena také pomocí Giniho koeficientu. Druhá část je věnována Shift share analýze, která v případě této práce slouží ke zhodnocení dynamiky příjmů v jednotlivých krajích a odvětvích a dále ve venkovských a městských obcích. Třetí část je věnována zhodnocení produktivity práce a její dynamice v uvedených obdobích v jednotlivých krajích a vývoji mzdových nákladů. V úplném závěru je provedeno celkové zhodnocení, na základě dosažených výsledků.

Toto téma jsem zvolila z důvodu jeho zajímavosti a rozmanitosti. Je to ale také téma velmi složité a rozsáhlé, proto doufám, že jsem ho na úrovni bakalářské práce dokázala dostatečně dobře a odborně interpretovat.

2 LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Životní úroveň

Životní úroveň představuje jeden z nejvýznamnějších faktorů v životě každého jednotlivce i celé společnosti. Neexistuje žádná z obecně přijatelných definic, která by přesně stanovovala věcný obsah a způsob jejího vyjádření v jediném ukazateli nebo ustálenou soustavou dílčích indikátorů.

(Červenka, J., 2010)

Každý z nás je zvyklý na určitý životní standard, ze kterého by jen nerad slevoval. Tento standard ve statistickém šetření nazýváme životní úrovní, kterou lze měřit. Hodnocení životní úrovně a jejích změn provádíme pomocí zhodnocení celkových příjmů obyvatelstva, které nám slouží jako ukazatel reálné potenciální spotřeby, největší součástí těchto příjmů tvoří mzdy. (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.1.1 Ukazatele reálné potenciální spotřeby

Východiskem při posuzování životní úrovně a jejích změn v čase a rozdílů v prostoru bývá obvykle **výše celkových peněžních příjmů**, které nám slouží jako ukazatele reálné potenciální spotřeby.

Využíváme těchto relativních ukazatelů:

- a) ***průměrný příjem na hlavu*** – je vyjadřován průměrným příjmem na jednoho obyvatele na daném území. Výpočet tohoto ukazatele se provede vydělením celkových příjmů dané skupiny lidí jejich celkovým počtem.
- b) ***průměrný příjem na spotřební jednotku*** – jedná se o relativní ukazatel, který zohledňuje rozdíly ve struktuře souboru a to z hlediska věku a pohlaví a zároveň vylučuje vliv rozdílů v počtu obyvatel a domácností.
- c) ***průměrný příjem domácnosti*** – udává průměrný příjem domácnosti, ale nezohledňuje rozdíly v počtu členů domácností.

- d) *průměrný příjem domácností na hlavu* - tento ukazatel je ovlivněn nejen počtem vydělávajících a případně dalších příjemců důchodů, ale i počtem dětí a dalších živelných členů domácností (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.2 Domácnosti a jejich příjmy

V této kapitole práce se budu zabývat tím, jak jsou ve statistických šetřeních děleny domácnosti a jejich příjmy. Dále zde uvedu dva zdroje používané Českým statistickým úřadem, ze kterých jsou získávány údaje potřebné k posouzení příjmů domácností.

2.2.1 Životní podmínky

Tento název nese jedno z výběrových šetření využívaných Českým statistickým úřadem. Jedná se o výběrové šetření, které je uskutečňováno každoročně v rámci programu EU-SILC (European Statistics on Income and Living Conditions). Bytové domácnosti, ve kterých šetření probíhá, jsou náhodně vybrané a každý rok se ¼ domácností obmění. Hlavním smyslem tohoto šetření je získat informace o sociální situaci obyvatel srovnatelné s ostatními členskými státy EU.

2.2.2 Statistika rodinných účtů (SRÚ)

Je další metodou, pomocí níž sleduje Český statistický úřad hospodaření domácností, poskytuje také informace o jejich výdajích a struktuře spotřeby. Na rozdíl od šetření Životních podmínek domácností nejsou vybírány náhodně, ale záměrným kvótním výběrem, zpravodajskou jednotkou je zde hospodařící domácnost. SRÚ obsahuje dva druhy výběrových souborů. První se nazývá základní soubor a čítá 3000 domácností, vybraných, podle stanovených kvót tak, aby odráželi strukturu hospodařících domácností v České republice. Kvóty jsou stanovovány pomocí výsledků z šetření Životní podmínky. Druhý soubor tohoto šetření se nazývá doplňkový a čítá 400 domácností. Je utvořen proto, aby byly zjištěny údaje za domácnosti s minimálními příjmy. (Statistická ročenka ČR, 2009)

2.2.3 Domácnosti

Rozdělení domácností dle výběrového šetření o příjmech a životních podmínkách, které provádí Český statistický úřad v souladu se zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů a s ohledem na zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně individuálních dat:

2.2.3.1 Členění domácností podle postavení osoby v čele

To do jaké skupiny domácností bude konkrétní domácnost zařazena, určuje osoba v čele domácnosti. Níže uvádím, co pojem Osoba v čele domácnosti (přednosta domácnosti) znamená a jak se následně podle ní domácnosti dělí.

Osoba v čele domácnosti (přednosta domácnosti) – pokud se jedná o úplnou rodinu, kde se nachází manžel – manželka nebo druh – družka je osobou v čele domácnosti vždy muž, bez ohledu na jeho ekonomickou aktivitu. Jedná-li se o neúplnou rodinu (kde je jen jeden rodič a děti) nebo o nerodinnou domácnost (osoby nejsou spojené manželstvím ani partnerským svazkem a neexistuje zde vztah rodič-dítě) je bráno jako kritérium pro určení této osoby ekonomická aktivita a dále výše peněžního příjmu jednotlivých členů domácnosti.

Domácnosti zaměstnanců

Osoba v čele je v pracovním či služebním poměru nebo vykonává funkci, do níž byla jmenována nebo zvolena. Lze ještě dále dělit na:

- ***domácnosti nižších zaměstnanců*** – osoba v čele má základní vzdělání nebo je vyučená
- ***domácnosti vyšších zaměstnanců*** – osoba dosáhla úplného středního vzdělání a vyššího

Domácnosti samostatně činných osob

Jsou určeny tím, že osoba v čele domácnosti podniká či vykonává nezávislé povolání v jakémkoliv oboru a to včetně zemědělství, lesnictví a rybolovu. Tyto činnosti jsou vykonávány osobami na základě živnostenských oprávnění, na základě smlouvy o společném podnikání nebo na základě zvláštních předpisů.

Domácnosti s důchodcem v čele

- ***domácnosti důchodců*** – domácnost je zastoupena důchodcem v čele, který pobírá důchod a nepracuje buď vůbec, nebo ve velmi omezeném rozsahu.
- ***domácnosti důchodců bez ekonomicky aktivních členů*** - také zde je osoba v čele důchodce a ani žádná další osoba v této domácnosti není ekonomicky aktivní nebo jen ve velmi malé míře.

Domácnosti nezaměstnaných

Osoba stojící v čele domácnosti je kvalifikována jako nezaměstnaná (v úplných rodinách může manželka nebo děti pracovat).

Ostatní domácnosti

Osoba v čele této domácnosti není ekonomicky aktivní ani nepobírá důchod. Jsou to například studenti, rentiéři (osoby žijící z majetku) nebo osoby pobírající rodičovský příspěvek.

Domácnosti celkem

Reprezentují průměrnou domácnost ČR a jsou zde zahrnuty všechny typy domácností v populaci zastoupené. (Statistická ročenka ČR, 2009)

2.2.3.2 Druhy domácností

Druh domácnosti

Konstrukce je prováděna na základě údajů za jednotlivé členy. Mluvíme-li o **úplné rodině** je základní jednotkou manželský (partnerský) pár s nezaopatřenými dětmi nebo bezdětný. V případě **neúplné rodiny** to je jeden z rodičů a alespoň jedno dítě. **Čistá rodina**, je taková rodina, ve které jsou všechny děti nezaopatřené a v hospodařící domácnosti nežijí jiné osoby.

Druh domácnosti vytvořený podle metodologie EU

Rozdíl oproti výše uvedenému druhu domácností spočívá v tom, že není založen přímo na rodinných vztazích. Dívá se na rodinu spíše z ekonomického hlediska, protože tato typologie je založena na počtu dospělých a počtu závislých dětí v dané domácnosti. Závislým dítětem se zde rozumí dítě do 16 let a dále děti ve věku 16 – 24 let, které v době šetření nepracují nebo nejsou zaměstnané a žijí v domácnosti alespoň s jedním ze svých rodičů. Domácnosti jednotlivců a bezdětných dvojic jsou dále ještě rozděleny do dvou skupin podle jejich věku.

([http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E0049913B/\\$File/000108c09.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E0049913B/$File/000108c09.pdf))

2.2.3.3 Spotřební jednotka

Konstrukce spotřební jednotky vychází z toho, že není účelné vycházet z absolutních ukazatelů při srovnávání jednotlivých složek životní úrovně. Lépe je vycházet z ukazatelů, které jsou vztaženy k určené spotřebitelské jednotce. Tento relativní ukazatel odstraňuje vliv demografických rozdílů a zohledňuje strukturu jednotlivých domácností.

Velkým nedostatkem ukazatelů, které poměřují příjem na osobu či domácnost, je to, že nevystihují spotřebu vzhledem k tomu, kdo spotřebovává. Je přehlížena diferencovanost spotřeby (příjmu) v pro ni rozhodujících znacích. Jedná se o

fyziologické znaky u jednotlivců a o demografickou a sociální strukturu u domácností. Jako objektivní kritérium slouží stupnice spotřebních jednotek.

Spotřebitelskou jednotkou je označena jednotlivá osoba, domácnost nebo speciálně konstruovaná spotřební jednotka. Spotřební jednotka vyjadřuje relativní úroveň spotřeby.

Stupnice spotřebních jednotek

Je vymezena jako řada relativních úrovní spotřeby (příjmů) jednotlivých typů osob/rodin (domácností). Za základ je považován příjem (spotřeba) zvoleného základního typu osoby/rodiny. Rozdělení stupnic podle zvoleného základu:

- a) ***stupnice spotřebních jednotek pro jednotlivce,***
- b) ***stupnice spotřebních jednotek pro rodiny.***

Vyjádření hodnoty určité (i-té) spotřební jednotky

$$Q_i = b_i/b_k$$

b_i = příjem (spotřeba) osoby/rodiny i-tého typu

b_k = příjem (spotřeba) osoby/rodiny považované za základ

Q_i = hodnota i-té spotřební jednotky

Dalším kritériem při členění spotřebních jednotek je to, z jakých měřicích jednotek se vychází při jejich konstrukci. Členění dle měřicích jednotek:

- a) **nutriční spotřební jednotka** – základem je fyziologická spotřeba (či skutečná spotřeba) udaná v joulech (dříve v kaloriích). Tuto stupnici lze konstruovat pouze pro potraviny.
- b) **Ekonomická spotřební jednotka** – vychází ze základu, který je určen skutečnou zjištěnou spotřebou (příjmem) v peněžním vyjádření. Konstrukci je možno provést pro všechny okruhy spotřeby včetně celkové spotřeby nebo příjmu. Lze ji aplikovat jak pro jednotlivce, tak i pro rodiny (domácnosti).

Stupnice spotřebních jednotek používané evropskými zeměmi jsou dvě. Standardní stupnice OECD a redukovaná stupnice OECD se sníženými koeficienty používaná Eurostatem. Jednotlivým osobám v domácnosti, jsou přiřazeny různé váhy. Přehled vah podle typů osob je znázorněn v následující tabulce:

Tabulka 1: Stupnice spotřebních jednotek

Spotřebitel	Stupnice OECD	Modifikovaná stupnice OECD (EUROSTAT)
1 dospělá osoba v domácnosti	1,0	1, 0
další dospělá osoba	0,7	0,5
dítě bez ohledu na jeho věk	0,5	0,3

Zdroj: Jílek, J., Moravová, J. Ekonomické a sociální indikátory: Od statistik k poznatkům. 2007

Tento postup je daleko přínosnější než klasická metoda přepočtu na osobu. Vzájemná porovnávání dat za různé typy domácností jsou přesnější. Srovnávání pomocí stupnic spotřebních jednotek se jeví jako reálnější než pomocí ukazatelů na osobu. (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.3 Příjmy obyvatelstva

Jak je již v předchozí kapitole uvedeno, příjmy obyvatel nám slouží pro výpočet ukazatelů životní úrovně. Každý jednatel nebo každá rodina/domácnost potřebuje příjem k tomu, aby mohla spotřebovávat statky a služby. V této kapitole se proto budu zabývat rozdělením příjmů, tak jak je dělí statistika pro svá šetření.

2.3.1 Peněžní příjmy

2.3.1.1 Pracovní příjmy

Obsahují příjmy z pracovní činnosti v pracovněprávním, služebním a členském poměru a příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti.

Při provádění šetření Životních podmínek představují příjmy z podnikání dosažený hospodářský výsledek (hrubý zisk nebo ztrátu) před zdaněním. Ve statistice rodinných účtů jsou zjišťovány pouze ty částky, které byly z výnosu podnikání převedeny pro potřebu domácností a jejich jednotlivých členů.

([http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E0049913B/\\$File/000108c09.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E0049913B/$File/000108c09.pdf))

Příjmy ze závislé činnosti jsou pro statistická šetření definovány v duchu zákona o daních z příjmů fyzických osob. Tyto příjmy sestávají z příjmů z pracovně-právního, služebního nebo obdobného poměru mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, příjmy společníků, jednatelů různých společností za práci vykonanou pro konkrétní společnost. Zařazeny jsou zde i odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob, odměny učňů za práci konanou v praktické části výuky, odměny plynoucí z dohod o práci a funkční požitky.

Příjmy plynoucí z podnikání obsahují příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy obdržené z provozování živnosti a z podnikání podle zvláštních předpisů. Příjmy z podnikání zahrnují dále příjmy z výkonu svobodného povolání a příjmy z autorských práv včetně práv příbuzných autorskému.

- **Příjmy z hlavního zaměstnání** jsou takové příjmy, které jsou v šetření uvedené dotazovaným jako ty, které mu plynou ze závislé činnosti, jež je uvedena jako jediná nebo hlavní pracovní činnost.
- **Vedlejší příjmy ze závislé činnosti** – do těchto příjmů spadají mzdy a platy z vedlejšího zaměstnání, vykonávaného souběžně se zaměstnáním hlavním nebo souběžně s podnikáním jako hlavní pracovní činností. Jedná se tedy o příjmy plynoucí z dohod o pracovní činnosti nebo dohod o provedení práce.

- *Vedlejší příjmy z podnikání* jsou klasifikovány jako příjmy plynoucí z podnikání, kdy toto není uvedeno jako hlavní pracovní činnost. Hlavní pracovní činností je zde pracovní poměr.

2.3.1.2 Sociální příjmy

Tyto příjmy tvoří důležitou součást příjmů obyvatelstva, a to především té jeho vrstvy, která je na ně z nejrůznějších důvodů odkázaná. Příjmy, které jsou poskytovány ze státního rozpočtu nebo zaměstnavatelem. Jsou založeny na principu pojištění nebo se jedná o sociální dávky. Tyto příjmy se též počítají do celkových peněžních příjmů domácností.

Dávky sociálního zabezpečení a nemocenské dávky – zahrnují všechny druhy dávek nemocenského pojištění (peněžitá pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství, ošetřovné), dále pak dávky důchodového pojištění a pojištění v nezaměstnanosti.

Dávky sociální potřeby – jde o pravidelné a jednorázové peněžní částky (příp. věcné dávky), které byli domácnostem poskytnuté na základě zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti. Občan se považuje za sociálně potřebného, jestliže jeho příjem nedosahuje částek životního minima stanovených zvláštním zákonem a nemůže si tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním.

Ostatní dávky státní sociální podpory – tvoří je přídatky na děti, rodičovský příspěvek a sociální příplatek, příspěvek na bydlení a dopravu, zaopatřovací příspěvek a dále obsahují dávky pěstounské péče, porodné a pohřebné.

Jiné sociální příjmy zahrnují kromě výše zmíněných dávek sociální potřeby také odchodné a výsluhové příspěvky vyplácené u některých druhů povolání, různé sociální dávky a příspěvky (např. péče o osobu blízkou, lázeňská léčba) a další dávky sociální

péče vyplácené většinou obecními úřady (dávky pro rodiny s dětmi, staré a těžce zdravotně postižené občany apod.)

2.3.1.3 Ostatní příjmy

Příjmy z kapitálového majetku jsou příjmy plynoucí z držby kapitálového majetku. Jedná se o úroky z vkladů, výnosy z dluhopisů, vkladových a podílových listů, dividendy z akcií, podíly na zisku společností s.r.o., komanditních společností, příjmy z kapitálového majetku ze zahraničí.

Jiné příjmy obsahují příjmy z příležitostných pronájmů, příjmy z životního a neživotního pojištění, příjmy od organizací jinde neuvedené např. stipendia, náhrady související s nápravou majetkových křivd, příspěvky od charitativních a neziskových organizací, výhry z loterií, sázek a hracích automatů, ceny z veřejných a sportovních soutěží, příjmy z dědictví, odstupné za uvolnění bytu, pravidelné peněžní transfery od osob žijících v jiné domácnosti, státní podporu a úroky v případech jednorázových výplat stavebního spoření, odměny za příležitostné práce bez smlouvy. ([http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/E400354A04/\\$File/301206mc.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/E400354A04/$File/301206mc.pdf))

2.3.2 Naturální příjmy

Jsou uváděny odhadem na základě množství spotřebovaných potravin a ostatních výrobků a služeb, produktů z vlastního hospodářství nebo podniku. Součástí těchto příjmů je i ocenění naturálního požitku zaměstnanců bezplatně používajících služební motorové vozidlo pro soukromé účely.

2.3.3 Celkové příjmy

Objem výše uvedených příjmů rozdělujeme v konečném výsledku na příjmy hrubé a čisté:

2.3.3.1 Hrubé peněžní příjmy

Jsou tvořeny příjmy ze závislé činnosti a z podnikání v hlavní i vedlejší činnosti, všemi druhy pravidelně se opakujících i jednorázových sociálních příjmů, které byli

přiznány domácnostem jako celkům ale i jejich jednotlivcům a všemi dalšími jednorázovými i mimořádnými peněžními příjmy.

2.3.3.2 Čisté peněžní příjmy

Jsou získávány tak, že se od hrubých příjmů odečtou odvody na zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmů. Z jednotlivých čistých peněžních příjmů je pro šetření životních podmínek dále vypočítán hlavní národní ukazatel a to *čistý peněžní příjem domácnosti*.

([http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E0049913B/\\$File/000108c09.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E0049913B/$File/000108c09.pdf))

Peněžní příjmy jsou primárně zjišťovány v jejich čisté nominální výši. Z důvodu existence inflace je třeba zjistit kupní sílu těchto příjmů, aby mohlo dojít k objektivnímu posouzení životní úrovně. Z tohoto důvodu je počítána hodnota reálných příjmů, z jejichž charakteristik se poté vychází. Reálné příjmy a následně pak indexy reálných příjmů (RP) jsou vypočítány tak, že nominální příjmy (NP) jsou vyděleny indexem spotřebitelských cen (I_{SC}) nebo – pokud rozlišujeme sociální skupiny domácností – indexem životních nákladů (I_{ZN}) příslušné sociální skupiny:

$$RP = NP : I_{SC} \text{ a dále pak } I_{RP} = I_{NP} : I_{SC} \text{ nebo } I_{RP} = I_{NP} : I_{ZN}$$

(Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.4 Analýza příjmů obyvatelstva

V předchozí kapitole jsem se zabývala tím, co je zahrnuto do celkových příjmů obyvatel a domácností a jak jsou rozdělovány ve statistických šetřeních. Nyní bych ráda uvedla některé z metod, které jsou nejčastěji používány při hodnocení dat získaných ze šetření o příjmech. Tyto metody nám slouží k tomu, abychom mohli posoudit vývoj příjmů a jejich rozdělení mezi obyvatele. Některé metody jsou prováděny na základě jednoduchých výpočtů, pomocí výpočtu základních statistických charakteristik a u

jiných je nutnost provádět výpočty složité. Odměnou za tyto složité výpočty jsou nám velmi přesné a objektivní výsledky.

2.4.1 Metody hodnocení úrovně a dynamiky příjmů obyvatelstva

Příjmy obyvatelstva si nejsou rovny a z tohoto důvodu se snažíme zachytit jejich rozdílnost. Statistika nám pomáhá měřit jejich diferenciaci pomocí změn v charakteristikách variability. Pokud mluvíme o charakteristikách variability, jedná se o směrodatnou odchylku, rozptyl, variační koeficient, kvantilové odchylky a míry koncentrace. Nevýhodou měření nerovnosti příjmů pomocí měř variability je to, že nejsou shora omezeny.

2.4.1.1 Míra špičatosti

Míru špičatosti lze zařadit mezi nejjednodušší výpočty pro získání prvotních údajů o nerovnosti příjmů. Výpočet je založen na poměru variačního rozpětí a rozpětí kvartilů. Vzorec výpočtu míry špičatosti dle Jílka a Moravové

$$C = \frac{M_{max} - M_{min}}{M_{75} - M_{25}}$$

kde M_{max} značí maximální příjem,

M_{min} značí minimální příjem,

M_{75} je horním kvantilem příjmů,

M_{25} je dolním kvantilem příjmů

Pokud žádáme opravdu objektivní informace o diferenciaci příjmů, můžeme s použitím této metody narazit. Míra špičatosti má totiž tu nevýhodu, že vypočtené hodnoty jsou závislé na extrémních hodnotách, které se v šetřeních vyskytují. Tyto extrémní hodnoty nám výsledek měření mohou zkreslovat a ne vždy je máme

k dispozici. Dle Jílka a Moravové lze tomuto problému předcházet tím, že variační rozpětí je nahrazeno rozdílem percentilů (či půlpercentilů).

2.4.1.2 Použití decilových pásem

Konstrukce podílů mezd na celkovém objemu mezd podle decilových pásem zaměstnanců nám může posloužit jako jednoduchá a názorná pomůcka při posuzování nerovnosti vývoje mezd. V případě snižujících se podílů v nižších decilových pásmech a zvyšujících se podílů ve vyšších decilových pásmech se diference mezd prohlubuje. Naopak dochází-li k většímu růstu nízkých mezd, než mezd nadprůměrných (a je-li současně tento růst vyšší než zvýšení počtu jejich příjemců), jedná se o nivelizaci.

Pomocí nejnižších a nejvyšších mezd lze nerovnoměrný vývoj příjmů či mezd charakterizovat také. Činit tak lze pomocí nejnižšího a nejvyššího decilu dvěma formami. Jílek a Moravová (2007) uvádějí následující způsoby

Decilové rozpětí

$$D = \tilde{x}_{90} - \tilde{x}_{10}$$

a poměr posledního a prvního decilu

$$d = \frac{\tilde{x}_{90}}{\tilde{x}_{10}}$$

2.4.1.3 Ukazatel S80/S20

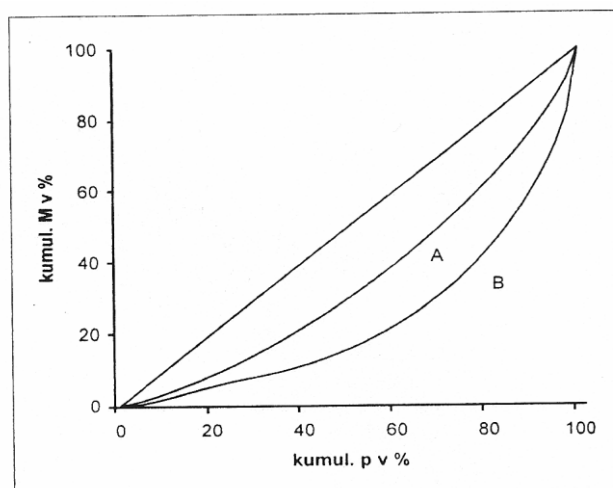
V rámci Evropské unie je v současnosti využíván ukazatel označovaný jako S80/S20. Tento ukazatel je definován jako podíl úhrnu příjmů na spotřební jednotku horních dvaceti procent příjmového rozdělení dělený úhrnem příjmů na spotřební jednotku dolních dvaceti procent příjmového rozdělení.

2.4.1.4 Lorenzova křivka

Tato křivka představuje grafické znázornění stupně příjmové nerovnosti. Princip této grafické metody spočívá v tom, že jsou vyznačeny body odpovídající kumulativním podílům příjemců (zpravidla osa x) a kumulovaným podílům příjmů (zpravidla osa y). Pokud nastane případ ideální rovnoměrnosti rozdělení příjmů, body budou ležet na diagonále (teoretická křivka se 45° sklonem). Stav rovnosti je bohužel možný pouze teoreticky, kdyby tomu tak bylo i skutečně, vůbec bychom nerovnoměrnost nemuseli měřit.

V praxi se tyto podíly nerovnejí, a proto dochází ke vzniku křivky, která se prohnutě odklání od diagonály směrem dolů. Tato odklánějící se křivka vycházející ze statistik zachycuje skutečnou nerovnost. Jak toto vypadá, je znázorněno na obrázku 1:

Obrázek 1: Lorenzova křivka - srovnání příjmové nerovnosti

Zdroj: JÍLEK, J., MORAVOVÁ, J. Ekonomické a sociální indikátory: Od statistik k poznatkům. 2007

Křivka A znázorňuje nižší míru koncentrace a tedy menší nerovnost než křivka B. Z toho vyplývá závěr, že čím je stupeň nerovnosti nižší, tím více se Lorenzova křivka přibližuje diagonále a čím je stupeň nerovnosti vyšší, tím je křivka od diagonály vzdálenější.

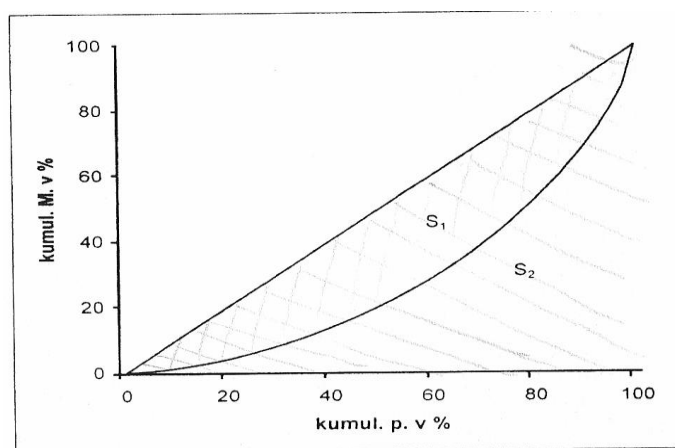
Nedostatkem této metody je to, že zde chybí objektivní číselná míra, která by stupeň nerovnosti jednoznačně vyjádřila. Graf nám názorně ukazuje pouze velikost nerovnosti a její změny v čase a prostoru.

Proto, abychom získali objektivní číselné vyjádření, jsou konstruovány míry koncentrace bezrozměrných ukazatelů, jejichž hodnoty se pohybují v intervalech. Většinou to bývá v intervalu 0 (nulová koncentrace a tedy absolutní rovnost) a interval 1 (100% koncentrace a tedy absolutní nerovnost).

2.4.1.5 Giniho koeficient koncentrace

Je nejznámější mírou koncentrace v oblasti zkoumání nerovnosti. Je to koeficient vycházející z Lorenzovy křivky. Tento koeficient poměří skutečnou Lorenzovu křivku s křivkou ideální. Míru udává poměr plochy, mezi Lorenzovou křivkou a diagonálou (S_1) a plochou, která je tvořena trojúhelníkem skládajícím se z plochy mezi L-křivkou a diagonálou (S_1) a L-křivkou a osou x (S_2).

Obrázek 2: Lorenzova křivka

Zdroj: JÍLEK, J., MORAVOVÁ, J. *Ekonomické a sociální indikátory: Od statistik k poznatkům*. 2007

Výpočet Giniho koeficientu koncentrace dle vzorce

$$G = \frac{S_1}{S_1 + S_2} = \frac{\Delta}{2\mu}$$

Δ představuje střední diferenci = aritmetický průměr absolutních hodnot všech vzájemných rozdílů jednotlivých hodnot znaku.

μ je střední hodnota = průměrný příjem

Jsou dva způsoby výpočtu Giniho koeficientu koncentrace, to který zvolíme, závisí na tom, jaké údaje máme k dispozici.

a) Pokud je známo pouze intervalové rozdělení příjmů, pak je Giniho koeficient vypočten na základě velikostí příjmových intervalů podle vzorce

$$G' = \frac{\sum_{j=1}^r [M_j(h) - M_j(d)] * k(p_j) * [1 - k(p_j)]}{\sum_{j=1}^{r-1} [M_j(h) - M_j(d)] * [1 - k(p_j)]}$$

$M_j(h)$ znamená horní mez intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,

$M_j(d)$ znamená dolní mez intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,

p_j značí relativní četnost v j -tém intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,

$k(p_j)$ značí kumulativní součet relativních četností až do j -tého intervalu

b) Pokud současně s intervalovým rozdělením příjmů známe i průměrné příjmy v jednotlivých intervalech, pak Giniho koeficient vypočítáme následně

$$G = \frac{\Delta}{2\bar{M}} = \frac{\sum_{j=1}^{r-1} (M_{j+1} - M_j) * k(p_j) * [1 - k(p_j)]}{\bar{M}}$$

M_j znamená průměrný příjem v j -tém intervalu pro $j=1,2,\dots,r$,

\bar{M} značí celkový průměrný příjem za všechny intervaly $\bar{M} = \sum_{j=1}^r M_j p_j$,

$M_{j+1}-M_j$ znamená diferenci intervalových průměrných příjmů.

(Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.4.2 Měření chudoby obyvatelstva

Jak je již výše uvedeno, příjmy obyvatelstva jsou nerovnoměrné. Existují taci obyvatelé nebo skupiny obyvatel, kteří nevystačí se svými příjmy, protože ty jsou velice nízké a nepokryjí nutné výdaje. Tyto osoby mají nárok na sociální pomoc od společnosti. Z tohoto důvodu je velmi důležité znát rozsah skupiny těchto osob – rozsah skupiny osob žijící v chudobě. Základem pro měření toho rozsahu je určení hranice chudoby. Jedná se o hranici, pod níž je pro společnost chudoba jejích členů nepřijatelná a nutí je zajímat se o jejich osud.

Stanovení hranice chudoby

Obecně bývá hranice chudoby stanovována výší životního minima. Při tom životní minimum je definováno jako takový soubor statků a služeb, který umožňuje domácnosti nebo jednotlivci uspokojovat jejich potřeby v míře uznané společností v dané době za minimálně nezbytné. Tedy jej lze prezentovat i tak, že se jedná o zabezpečení základní spotřeby jedince. Životní minimum je nejčastěji definováno jako práh chudoby a rozlišujeme jeho dvě hladiny: sociální a existenční.

2.4.2.1 Existenční minimum

Určuje dolní hranici životního minima. Pokud by jedinec nedosáhl na souhrn statků a služeb ve výši existenčního minima, mohlo by dojít k ohrožení jeho zdraví a života. Z této spotřeby je vyloučeno uspokojování potřeb sociálního charakteru. Příjmy rovnající se výši existenčního minima stačí pouze na úhradu minimálních nákladů na základní životní potřeby člověka a mají ho chránit před fyziologickým strádáním. Existenční minimum lze vyjádřit i naturálním obsahem, ten lze během kratšího

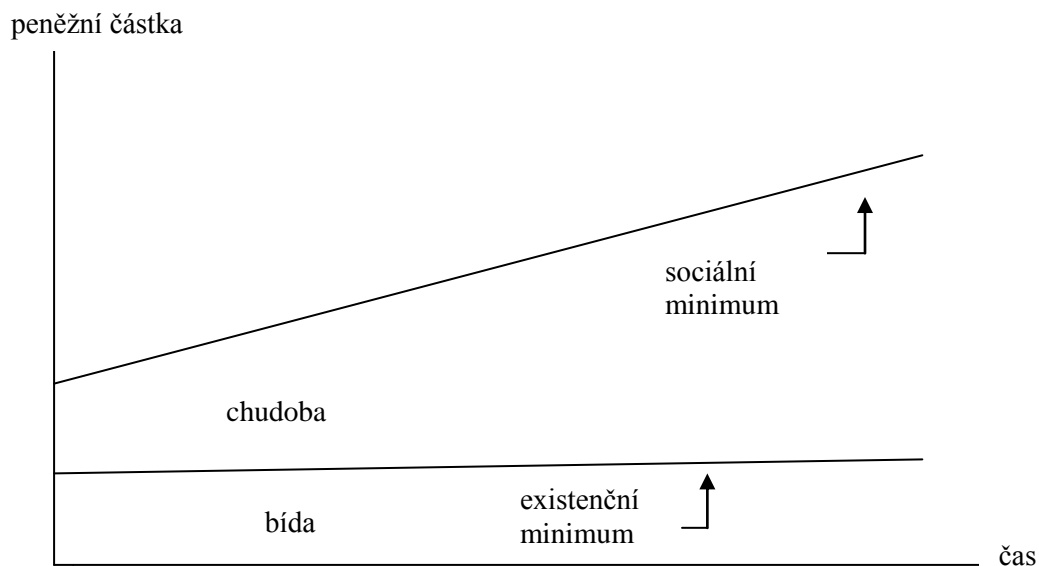
časového období považovat za stálý. Jeho vyjádření v cenách záleží na pohybu cen ve sledovaném období.

2.4.2.2 Sociální minimum

Udává horní hranici životního minima a zároveň udává práh hranice chudoby. Jeho výše zajišťuje všechny životní potřeby na minimální přijatelné úrovni a to s minimálními náklady. Určení výše sociálního minima je složitější než u minima existenčního. Při stanovování výše, lze vycházet z ekonomické situace daného prostoru, skutečné průměrné spotřeby, či společností uznávané potřeby jednotlivých skupin obyvatelstva. Pro potřeby sociální politiky je možné sociální minimum chápat jako sociálně-ekonomickou kategorii, pod jejíž hranicí spotřeba neumožňuje minimální realizaci životních funkcí člověka a to k jeho odlišnému pracovnímu a společenskému postavení.

Určení sociálního a existenčního minima umožňuje stanovení hranice chudoby a bídy. Pokud je současně známo příjmové rozdělení domácností či obyvatel můžeme určit podíl osob žijící v chudobě nebo v bídě. Tento vztah názorně ukazuje obrázek 3.

Obrázek 3: Relace sociálního a existenčního minima

Zdroj: JÍLEK, J., MORAVOVÁ, J. *Ekonomické a sociální indikátory: Od statistik k poznatkům.* 2007

To že konkrétní úroveň existenčního a sociálního minima se liší pro jednotlivé typy osob nebo domácností je samozřejmé. (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.4.2.3 Metody zjišťování podílu chudého obyvatelstva

Změny nebo rozdíly v podílu chudého obyvatelstva lze zjistit pomocí několika metod k tomu určených, vybrané metody jsou uvedeny níže.

2.4.2.3.1 Určení míry na základě poměru mediánu (\tilde{x}) a průměrného příjmu (\bar{x})

$$r = \frac{\tilde{x}}{\bar{x}}$$

Pokud $r = 1$, tak 50 % domácností a zaměstnanců má podprůměrný příjem (mzdu) a 50 % má příjem nadprůměrný.

Pokud $r < 1$, je větší podíl jednotek s podprůměrným příjmem. V případě, že tento poměr „mediánového“ příjmu na průměrném příjmu klesá, roste podíl jednotek s podprůměrným příjmem.

Pokud $r > 1$, je naopak větší podíl jednotek s nadprůměrným příjmem a v případě růstu tohoto poměru se zvyšuje podíl jednotek s podprůměrnými příjmy.

2.4.2.3.2 Robin Hood index

Je další metodou pro hodnocení změn a hodnot příjmové diferenciaci. Vyjadřuje způsob a rozsah přerozdělení příjmů, jehož následkem by došlo k totální nivelizaci.

Výpočet podle vzorce

$$I_{RH} = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^k \left| p_i - \frac{100}{k} \right|$$

p_i značí relativní četnost pro i -tou kvantilovou skupinu,

k značí počet kvantilů

V praxi při vytváření I_{RH} se obvykle vychází z decilových skupin.

2.4.2.3.3 Atkinsonův index nerovnosti

Východiskem je zde výpočet tzv. spravedlivého průměrného příjmu y_e . Za spravedlivý průměrný příjem můžeme označit takový příjem, který při rovnoměrném rozdělení mezi příjemce v rámci dané skupiny zabezpečí stejnou úroveň celkového společenského blahobytu jako současné rozdělení příjmů. Spravedlivý průměrný příjem respektuje rozdílnost příjmů jednotlivých skupin a zároveň uvnitř každé skupiny předpokládá rovnost příjmů vztažených na spotřební jednotku.

$$y_e = \left(\frac{1}{n} * \sum_{i=1}^n y_i^{1-\varepsilon} \right)^{\frac{1}{1-\varepsilon}}$$

y_i znamená vyrovnaný příjem i -té skupiny

n je počet příjmových skupin

ε značí parametr averze vůči nerovnosti

Parametr averze vůči nerovnosti ε značí to jak velká je míra sociálního citění ve společnosti. Hodnoty nabírá v intervalu $[0, \infty]$, s rostoucí hodnotou se společnost více zajímá o to, jak jsou příjmy rozloženy ve spodní části příjmového rozložení (v praxi obvykle 0,5; 2,5).

Samotný Atkinsonův index (I) je tedy dán poměrem spravedlivého průměrného příjmu (y_e) a současného průměrného příjmu (μ) odečteného od 1

$$I = 1 - \frac{y_e}{\mu}$$

Atkinsonův index nabývá hodnot spadajících do intervalu $(0,1)$. Pokud index nabývá hodnoty 0, je v dané společnosti naprosto rovné rozdělení příjmů mezi skupiny. Nabývá-li hodnoty 1, je rozdělení příjmů mezi skupiny naprosto nerovné.

2.4.2.3.4 Theilův index nesouladu

Je dalším ukazatelem, s jehož pomocí lze posuzovat míru nerovnosti rozdělení příjmů ve společnosti.

$$T = \sum_{i=1}^n \left(\frac{x_i}{\sum_{i=1}^n x_i} * \ln \frac{\bar{x}_i}{\bar{x}} \right)$$

x_i značí celkový příjem i -té skupiny osob

\bar{x} značí průměrný příjem ve společnosti

$i = 1, \dots, n$ označuje jednotlivé skupiny osob

n udává počet skupin osob

Pokud máme případ absolutní rovnosti, kdy každý obdrží průměrný příjem, je hodnota Theilova indexu rovna 0. Pokud se hodnota indexu rovná $\ln(n)$, nastává případ naprosté nerovnosti a veškerý příjem obdrží pouze jedna osoba.

Pokud chceme populaci rozdělit navíc do několika podskupin, dekomponujeme Theilův index. Díky tomuto je možné vypočítat index např. za celou republiku dle údajů za jednotlivé kraje nebo pro Evropskou unii dle údajů jednotlivých členských států. (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.5 Ekonomická aktivita obyvatelstva

Výši mezd respektive celkových příjmů obyvatelstva může do značné míry ovlivňovat ekonomická aktivita obyvatelstva. Dle koncepce Mezinárodního úřadu práce (ILO) má statistika ekonomicky aktivního obyvatelstva, zaměstnanosti a nezaměstnanosti poskytovat míry nabídky pracovních sil, pracovních vstupů, struktury zaměstnanosti a rozsah skutečného využívání lidských zdrojů a pracovní doby. Poskytnutí těchto informací je velmi důležité pro analýzu a prognózování ekonomického vývoje a formulaci hospodářské a sociální politiky. Obzvláště důležitá je zde míra nezaměstnanosti. (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

Ekonomickou aktivitu obyvatelstva, míru zaměstnanosti a nezaměstnanosti zjišťuje ve čtvrtletních intervalech český statistický úřad pomocí Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Výběrové šetření pracovních sil je prováděno nepřetržitě v náhodně vybraném vzorku domácností. S jeho pomocí je zjišťováno ekonomické postavení obyvatelstva na území celé republiky. Rozsah šetření a stejně tak ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti zcela odpovídají požadavkům Mezinárodní organizace práce (ILO) a metodickým doporučením Eurostatu.

Za předmět šetření jsou považovány všechny osoby bydlící obvykle v soukromé domácnosti. Do šetření nejsou zahrnovány osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z tohoto důvodu jsou informace o některých skupinách obyvatel poskytovány v omezené míře, jde hlavně o cizince žijící a pracující na území republiky. Výsledky VŠPS jsou vždy průměrné údaje za hodnocené čtvrtletí. (http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps)

Dělení obyvatelstva dle aktivity

Dle statistiky dělíme obyvatelstvo na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Do kategorie ekonomicky aktivního obyvatelstva spadají zaměstnaní a nezaměstnaní. V kategorii ekonomicky neaktivních se nalézají osoby, které nejsou pracovními silami. Ekonomicky aktivní obyvatelé jsou disponibilní pracovní silou, která je vztažena k určitému datu. To, jak je jednotlivá osoba zařazena do konkrétní kategorie, je uvedeno následně.

2.5.1 Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

2.5.1.1 Zaměstnané osoby

Do kategorie zaměstnaných osob spadají dle VŠPS všechny osoby ve věku 15 let a starší, bydlící obvykle na sledovaném území a které v průběhu šetření – referenčního

týdne pracovali alespoň 1 hodinu za mzdu, plat či jinou odměnu. Je také možné, že tyto osoby nemusely být v práci, ale musí mít formální vztah k zaměstnání.

Hlavním kritériem pro zařazení mezi zaměstnané je vyvíjení jakékoliv odměňované pracovní aktivity. Do skupiny zaměstnaných řadíme všechny placené zaměstnané (zaměstnance a členy produkčních družstev) a taktéž všechny zaměstnané ve vlastním podniku (podnikatelé a pomáhající rodinný příslušníci). Podnikatele v hlavním zaměstnání je zapotřebí rozlišovat od kategorie osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) vymezených zákonem č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Uznávané mezinárodní metodiky zařazují mezi zaměstnané také profesionální příslušníky armády a osoby na mateřské dovolené, které před nástupem této dovolené pracovaly, ale nespádají sem ty osoby užívající mateřskou dovolenou, které před jejím nástupem nepracovaly a osoby na další mateřské dovolené. Ukazatel počtu zaměstnaných osob je utvořen dle metodiky Eurostatu, která je vypracována na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO).

2.5.1.2 Nezaměstnané osoby

Mezi nezaměstnané osoby se řadí všechny osoby, které dosáhly věku 15 let a starší a obvykle bydlící na sledovaném území. Tyto osoby musí dle mezinárodní metodiky splňovat v průběhu sledovaného týdne souběžně 3 podmínky ILO:

- nejsou zaměstnané,
- jsou připraveny k nástupu do práce, (během referenčního týdne mohou nastoupit k výkonu placeného zaměstnání či sebe zaměstnání okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů),
- během posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci (podnikaly kroky za účelem získání placeného zaměstnání nebo sebe zaměstnání).

Tento ukazatel udává počet nezaměstnaných osob a je odhadem získaným z výběrového šetření pracovních sil a stejně tak jako počet zaměstnaných osob je vytvořen na základě metodiky Eurostatu.

(http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps)

V případě, že sledované osoby nesplňují tři výše uvedené podmínky, spadají do skupiny ekonomicky neaktivních obyvatel. Do kategorie nezaměstnaných se řadí i ty osoby, které práci nehledají, protože ji již našly a jsou schopny do ní nastoupit nejpozději do 14 dnů.

Nezaměstnané je možné dále členit podle kritéria registrace. Část nezaměstnaných, která v aktivním hledání placeného zaměstnání využívá služeb úřadu práce, spadá do kategorie registrovaných nezaměstnaných. Ty nezaměstnané osoby, které hledají práci jinak než prostřednictvím specializované organizace, představují neregistrované nezaměstnané. Rozdíl v metodice zjišťování počtu nezaměstnaných podle VŠPS a registrovaných úřady práce spočívá v tom, zda sledované osoby splňují podmínky ILO. (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

Součet zaměstnaných osob (v hlavním zaměstnání) a nezaměstnaných osob v národním hospodářství tvoří **celkovou pracovní sílu v daném národním hospodářství**. (http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps)

2.5.2 Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo

Obecně do kategorie ekonomicky neaktivního obyvatelstva spadají všechny osoby bez ohledu na věk, které nelze podle výše uvedených kritérií zařadit mezi osoby ekonomicky aktivní, ať již zaměstnané nebo nezaměstnané. To, že tyto osoby jsou ekonomicky neaktivní, může být ze dvou důvodů a to objektivních a subjektivních.

Objektivní důvody

Pokud se jedná o důvody objektivní, tak ekonomickou neaktivitu způsobuje stav, ve kterém se zrovna daná osoba nachází. Jedná se o děti v předškolním věku, žáky a studenty, starobní důchodce, nemocné a invalidní osoby.

Subjektivní důvody

Mezi ekonomicky neaktivní osoby ze subjektivních důvodů patří osoby v domácnosti, rentiéři a dále osoby v produktivním věku, které jsou sice finančně nezajištěné, ale neochotné pracovat.

Výběrové šetření pracovních sil uvádí, že osoby ekonomicky neaktivní jsou také osoby patnáctileté a starší, které taktéž nelze zařadit do kategorie ekonomicky aktivních. Ukazatel je odhadem získaným z výběrového šetření pracovních sil. (http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps)

2.5.3 Míry ekonomické aktivity, zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Výše uvedené ukazatele můžeme využívat pro různé analýzy, ať se jedná již o analýzu životní úrovně, trhu práce či o informace pro jednotlivé zaměstnavatele, kteří k nim mohou přihlídnout při stanovování výše mezd jednotlivých zaměstnanců. V této části popíši nejčastěji využívané relativní charakteristiky.

2.5.3.1 Míra ekonomické aktivity

Vypočte se dle jednoduchého vzorce:

$a = 100 * A/P$ A= počet ekonomicky aktivních, P = počet obyvatelstva

Tato míra značí, kolik obyvatel je ekonomicky aktivních z jejich celkového počtu. Její velikost je různá pro jednotlivé skupiny a to věkové a dále zda se jedná o muže či ženy. Proto, abychom dosáhli lepší informovanosti, bývá tato míra počítána pro každou ze skupin zvlášť.

Ve VŠPS je namísto používání celkového počtu obyvatelstva využíván počet obyvatelstva starších 15 let, to je také v harmonizaci s mezinárodním srovnáváním. Pomocí této míry současně s úmrtnostními tabulkami lze vytvořit tabulky ekonomické aktivity a tyto nám předávají informace o pracovním potenciálu, který je v dané populaci k dispozici.

Pokud bychom hodnotu míry ekonomické aktivity převrátili a počítali dle vzorce $1/a = P/A$ dostaneme poté hospodářské zatížení aktivního obyvatelstva.

2.5.3.2 Míra zaměstnanosti

Vyjadřuje poměr zaměstnaných na ekonomicky aktivních a je vypočítávána dle vzorce:

$$z = 100 * Z/A$$

Z = počet zaměstnaných

A = počet ekonomicky aktivních

Tato míra se též počítá pro specifické skupiny, dle věku, dosaženého vzdělání a dle krajů. Pro mezinárodní srovnávání je opět A obyvatelstvo 15leté a starší a tato míra hraje důležitou roli při porovnávání ekonomického rozvoje a životní úrovně porovnávaných států. Z míry zaměstnanosti a ekonomické aktivity lze vytvořit ukazatel, který udává podíl **zaměstnaných na celkovém počtu obyvatelstva**

$$Z/P = (A/P) * (Z/A)$$

2.5.3.3 Míra nezaměstnanosti

Neméně důležitým ukazatelem je míra nezaměstnanosti. Tento ukazatel udává procentuální podíl nezaměstnaných připadajících na ekonomicky aktivní. S poklesem tempa růstu ekonomiky míra nezaměstnanosti stoupá, proto ji můžeme využít k určení toho, jak závažný je ekonomický pokles. Vypovídá o stavu sociálního klimatu státu a lze podle ní předpovídat změny v ekonomice. Výpočet dle vzorce

$$n = 100 * (N/A)$$

Míra nezaměstnanosti je počítána jednak jako celková obecná míra nezaměstnanosti nebo specificky pro jednotlivé skupiny obyvatel a oblastí na daném území. Míry nezaměstnanosti se liší podle různých metodik VŠPS, MPSV. (Jílek, J., Moravová, J., 2007), (http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps)

2.6 Mzdy

Pojmem mzda bývá označována cena práce v podnikatelské sféře. Mzda je ekvivalentem za práci, která byla v pracovním poměru skutečně vykonána, neplyne zaměstnancům z pouhé existence pracovního poměru. Je to odměna člověku za to, že se vzdá svého volného času, ve kterém je ochoten pracovat. Jde o peněžité plnění nebo plnění peněžní hodnoty (naturální mzda) poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci. Vyplácení mzdy je prováděno ve stanoveném výplatním termínu a zpravidla zpětně. Mzdy jsou nejdůležitější složkou příjmů domácností a mají rozhodující vliv na životní úroveň obyvatelstva a celkové sociální klima společnosti. (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.6.1 Mzdové formy

Mzdové formy jsou zpravidla členěny podle obsahu, závislosti mzdové sazby na mzdovém hledisku, podle toho za jaké období je mzda poskytnuta a zda je poskytnuta za opracovaný čas nebo splněný úkol.

2.6.1.1 Časová mzda

Jedná se o mzdu nebo tu část mzdy vypočítanou podle odpracovaného času. Je dána součinem odpracovaného času a mzdové sazby. Využívá se tam, kde práci nemůžeme měřit podle odvedeného výkonu. Nejčastější formy časové mzdy:

- **časová mzda hodinová**
- **časová mzda měsíční**
- **mzda stanovená na jinak dlouhá období**

2.6.1.2 Úkolová mzda

Mzda nebo ta část mzdy, která je vyplacena za splnění daného pracovního úkolu. Výdělek zaměstnance je zde závislý na jeho výkonu a cílem zavedení této mzdové formy je zvýšení produktivity práce. Úkol může být vyjadřován dvěma způsoby:

- dobou*** – která je určena na provedení určitých prací. Tato doba je nazývána normou a je to předem určený čas, který je pro provedení konkrétních prací standardem. Mzdu, za takto určenou dobu, by bylo možno nazvat jako mzdu za normohodiny.
- počtem jednotek množství*** – znamená počtem vyprodukovaných kusů nebo provedením určitých normovaných prací, tzv. mzda za kusy.

Normy spotřeby času a normy jednotek množství lze vytvářet pro konkrétní provoz nebo výrobu. Podle toho, zda měření času a množství probíhá individuálně nebo kolektivně, hovoříme o individuální nebo kolektivní úkolové mzdě.

2.6.1.3 Podílová mzda

Jedná se o mzdu nebo tu část mzdy, která je dána podílem z určitého množství a to zpravidla v hodnotovém vyjádření. Podílová mzda se vypočítá jako součin zvoleného hodnotového ukazatele (tržeb, obratu, zisku, příjmu apod.) a procentuelně vyjádřené podílové sazby. Výše podílové sazby v % závisí na konkrétním typu vykonávané práce

a odvětví. Při jejím stanovování se totiž vychází zásadně z poměru očekávané měsíční mzdy a velikosti hodnotového ukazatele za toto měsíční období, podle vzorce:

$$\frac{\text{Očekávaná měsíční mzda zaměstnance}}{\text{Velikost hodnotového ukazatele za měsíc}} \times 100$$

Tím lze zamezit například tomu, že v odvětví průmyslu by zaměstnanci pracující kupříkladu na místě prodejce získávali nepřiměřeně vysokou mzdu, protože tržby ze strojů jsou vysoké. Obecně lze říci, že s čím levnějším a drobnějším zbožím nebo službou je obchodováno, tím větší je podílová sazba. Výhodou podílové mzdy je to, že zaměstnavatel může diferencovat výše jednotlivých mezd pro konkrétní zaměstnance.

V praxi se využívá kombinování jednotlivých forem mezd. Nejčastější kombinací je využití časové a podílové mzdy, tato kombinace umožňuje přiměřenou stimulaci výkonu a snižuje jednostrannou závislost na úzce orientovaném ukazateli. To, že dochází ke kombinování mzdových forem, odstraňuje nevýhody, které mohou vznikat, při jejich samostatném uplatňování. Uvedené mzdové formy ani jejich kombinace však nemohou zohledňovat obtížnosti pracovních prostředí a pracovních podmínek a dalších hledisek, týkajících se práce. Je proto nutné doplnit mzdy o další složky, které tato hlediska zohlední.

2.6.2 Další složky mzdy

2.6.2.1 Příplatky

Jde o částky, které jsou připočítány k výdělkově významné a větší složce mzdy. Jedná se o plnění navíc. Využívají se k ocenění některých individuálních faktorů práce, jako je například ztížené pracovní prostředí, obtížnější pracovní režim, práce přesčas apod. Některá ocenění formou příplatků jsou stanovena právním předpisem (práce přesčas, ve svátek, v noci, ve ztíženém pracovním prostředí). Ostatní hlediska, která nejsou dána zákonem, záleží na uvážení zaměstnavatele, jeho konkrétních podmínkách a potřebách.

2.6.2.2 Prémie a odměny

Prémii a odměn se využívá k ocenění kvality provedené práce a lze tak zaměstnance motivovat k vyšší výkonnosti při plnění pracovních cílů. V případech, kde lze předem stanovit měřitelné ukazatele a pevnou závislost plnění ukazatele a mzdových sazeb se užívá prémie. Odměn se naopak využívá tam, kde nelze stanovit měřitelný ukazatel a jeho závislost na mzdové sazbě. (Tomší, I., 2008)

2.6.3 Mzdy a statistika

Mzdy tvoří největší složku veškerých příjmů domácnosti a jejich výše ovlivňuje životní úroveň obyvatelstva. Znalost o pohybu výše mezd, ale i celkových příjmů je pro společnost velmi důležitá. Dnes každá rozvinutá země tyto informace o mzdové úrovni potřebuje z toho důvodu, že výše mzdové hladiny má vliv na makroekonomickou stabilitu. Také to, jak jsou zaměstnanci strukturováni dle výše mezd, společnosti říká, jak efektivně je využívána pracovní síla daného státu a její rozdělení v odvětvích a oblastech.

Dle Jílka a Moravové jsou cíle mzdové statistiky následující:

- a) poskytování informací o celkové úrovni mezd a dalších i mimomzdových nákladech
- b) poskytování informací o struktuře mezd zaměstnanců podle specifických skupin (regionů, odvětví, zaměstnání, kvalifikace, věku, vzdělání atd.)
- c) poskytování informací o složení mzdy z hlediska různých forem a o dalších částech výdělku

(Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.6.4 Mzdová šetření

K získání potřebných informací o vývoji a rozdělení mezd je potřeba provádět mzdová šetření, která sbírají data a následně je vyhodnocují na informace. Podle metodik českého statistického úřadu jsou k dispozici dva zdroje dat. Jsou to data

získaná z podnikového (statistického) výkaznictví nebo ze strukturální statistiky. Mezi těmito dvěma způsoby získávání dat jsou rozdíly. Charakteristiku daných metod a rozdílů mezi nimi uvedu nyní.

2.6.4.1 Podnikové výkaznictví

Spočívá v tom, že nám poskytuje data o celkové situaci vývoje mezd. Údaje jsou zjišťovány jako celkové objemy na úrovni podniků či organizací. Jsou nám podávány informace o průměrných mzdách v národním hospodářství, která jsou dělena podle podnikových stanovisek a to podle odvětví a velikostních skupin. Co se týče těchto skupin, jsou informace spolehlivější než ze strukturálních šetření mezd, ale nelze z nich vycházet při hlubších analýzách mezd a mzdové diferenciaci. Informace jsou zveřejňovány každé čtvrtletí českým statistickým úřadem.

2.6.4.2 Strukturální statistiky

Na rozdíl od podnikového výkaznictví nám dávají strukturální šetření mezd informace o mzdách jednotlivých zaměstnanců a jsou velmi podrobné. Protože jsou zde využívána různá třídění, lze získat informace například i o tom, jak jsou mzdy mezi zaměstnanci rozděleny. Jsou zde zahrnovány veškeré složky hrubého výdělku a veškeré důležité personální údaje o zaměstnanci. Data jsou získávána z databází vybraných podniků. Český statistický úřad tato strukturální šetření provádí ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR (MPSV). Takto získané statistiky jsou detailní a lze je využít k podrobným analýzám trhu práce a jeho budoucího vývoje. Strukturálním statistikám je kladeno za cíl, aby poskytovaly ukazatele mzdové úrovně a diferenciaci u konkrétních zaměstnání, v rozdílnosti pohlaví, věku a vzdělání zaměstnanců, dále v různých odvětvích a podle velikosti podniku.

Šetření tohoto typu jsou ČSÚ prováděna na základě doporučení EUROSTATu od roku 1996, jsou vyžadována od všech členských států EU ve čtyřleté periodicitě. Od roku 1998 je prostřednictvím ČSÚ využíváno dat ze šetření Informačního systému o

průměrném výdělku (ISPV), je výběrové a prováděné pravidelně každé čtvrtletí. Rozdíly v těchto šetřeních jsou uvedeny v tabulce 2:

Tabulka 2: Rozdíly ve mzdových šetřeních ČSÚ a ISPV

	ČSÚ	ISPV
Statistický soubor	Ekonomické subjekty s vykazovací povinností a počtem zaměstnanců ≥ 20	Ekonomické subjekty s počtem zaměstnanců $\geq 10^4$
	Bez ozbrojených složek	Zahrnuje armádu
Způsob šetření	Vyčerpávající šetření	Výběrová šetření – stratifikovaný výběr podle odvětví, regionu a velikosti kategorie podniků
Mzdové charakteristiky	K průměrnému hodinovému výdělku není ekvivalent	Průměrný hodinový výdělek
	Součet mzdových prostředků za čtvrtletí a za celý podnik	Mzda jednotlivce za sledovanou periodu
	Struktura mzdy se nesleduje	Struktura mzdy
Průměrná hrubá měsíční mzda v ČR – výpočet vychází z poměru	Součtu vyplacených mezd v podnicích a průměrného evidenčního počtu zaměstnanců ve fyzických osobách (včetně nemocných, na voj. Cvičení, ale např. bez učňů, členů samosprávy) v ČR	Součtu vyplacených mezd a počtu zaměstnanců, přičemž průměrná hrubá měsíční mzda se počítá jen za soubor zaměstnanců, kteří dostali zaplacenou alespoň 425 hod./čtvrtletí

Zdroj: JÍLEK, J., MORAVOVÁ, J. Ekonomické a sociální indikátory: Od statistik k poznatkům. 2007

(Jílek, J., Moravová, J., 2007), (http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_m)

2.6.5 Ukazatele mzdové statistiky

Z výše uvedených šetření získává mzdová statistika ukazatele, které jsou zpracovány na základě metodiky mezinárodních standardů. Tyto ukazatele obsahují cenné informace pro realizaci mzdové politiky. Jílek a Moravová uvádějí jako základní tyto následující ukazatele:

- a) **základní mzdy v normální pracovní době** = mzdové tarify (včetně garantovaných příplatků, za předpokladu pouze časových tarifů) * odpracovaná doba
- b) **výdělky** = základní mzdy v normálně odpracované době + prémie, přídavky a příplatky + náhrada za neodpracovanou dobu + odměny a bonifikace + naturální platby + bydlení a příplatky na nájemné
- c) **příjem zaměstnance** = výdělky + odškodné a termínované platby + peněžní dávky sociálního pojištění od zaměstnavatelů nebo státu
- d) **náhrady zaměstnanců** = příjem zaměstnance – dávky sociálního pojištění od státu + příspěvky zaměstnavatelů na sociální, penzijní a podobné pojištění
- e) **náklady práce** = náhrady zaměstnanců + náklady na odborné školení + náklady na veřejně prospěšné služby (sociální náklady) + ostatní náklady práce + daně vztahující se k nákladům práce zaměstnavatele. (Jílek, J., Moravová, J., 2007)

2.6.6 Úplné náklady práce

Do úplných nákladů práce řadíme vše výše uvedené. Náklady práce představují celkové náklady, které zaměstnavatel vydá za zaměstnance. Spadají sem i náklady potřebné k získání a proškolení nového zaměstnance, jeho odměna za vykonanou práci a zabezpečení jeho sociálních potřeb.

2.7 Produktivita práce

Produktivitou práce se všeobecně rozumí množství výkonu na jednoho pracovníka za jednotku času. Tento poměr výstupu a vstupu lze definovat jak z makroekonomického, tak z mikroekonomického hlediska. Pomocí produktivity jsme schopni změřit efektivitu využívání výrobních faktorů. To jak budeme produktivitu měřit, kterými ukazateli, závisí na cíli měření a dostupnosti dat.

Měření produktivity práce patří k nejjednodušším a nejčastějším měřením produktivity. Může udávat jak hrubou přidanou hodnotu, tak hrubý výstup na pracovníka nebo odpracovaný čas. Spotřeba vynaložené práce může být vyjádřena

nepřímo počtem odpracovaných hodin nebo počtem osob, které se procesu práce zúčastnili.

2.7.1 Produktivita práce založená na produkci

Jde o ukazatel vyjadřující, jak efektivně je práce využívána při produkci. Výši produktivity ovlivňuje i změna kapitálu a dalších vstupů či jiné faktory zasahující do produkce. Intenzita práce pracovníků není zcela vystižena, právě proto, že jejich práce může být ovlivňována chováním jiných vstupů. Pokud je tento ukazatel používán na podnikové úrovni, je třeba srovnávat ho s odvětvovým průměrem, abychom dosáhli určité vypovídací schopnosti.

V případě tohoto ukazatele je za výkon dosazováno množství produkce (oceněná produkce, tržby, výnosy) a za množství spotřebované práce opracované hodiny nebo přepočtený počet pracovníků.

$$\text{Produktivita práce} = \frac{\text{index produkce (hrubý výstup)}}{\text{index spotřeby práce}}$$

Za výhodu je považována jednoduchá zjistitelnost a čitelnost. Nevýhodou je, že ukazatel neumí zachytit vliv ostatních faktorů ovlivňující produkci.

2.7.2 Produktivita práce z přidané hodnoty

Jde o ukazatel, který říká, jak je práce využíváno k tvorbě přidané hodnoty. V případě tohoto ukazatele nezáleží tolik na vlivu ostatních vstupů do produkce. Pokud je produktivita práce měřena tímto způsobem, záleží zde méně na poměru práce a kapitálu, než u metody předchozí.

Jako výkon je zde dosazována hrubá přidaná hodnota a jako index práce počet přepočtených pracovníků nebo počet odpracovaných hodin.

$$\text{Produktivita práce} = \frac{\text{index přidané hodnoty}}{\text{index spotřeby práce}}$$

Výhodou je opět jednoduchá čitelnost a zjistitelnost a nevýhodou vliv ostatních vstupů na produktivitu práce. (Novotná, M., Volek, T., 2008)

2.7.3 Hodnocení dynamiky produktivity práce

Je efektivní, abychom věděli, jak se produktivita práce vyvíjí v čase. Z tohoto důvodu je vypočítáván index produktivity práce. Tento index porovnává produktivitu práce v základním období p_0 a v obdobím sledovaném p_1 .

Výpočet produktivity práce

$$p = \frac{V}{PEP}$$

V = hrubý výstup či hrubá přidaná hodnota

PEP = průměrný evidenční počet zaměstnanců

Index produktivity práce je vypočítán následně

$$i_p = \frac{p_1}{p_0} = \frac{\frac{V_1}{PEP_1}}{\frac{V_0}{PEP_0}}$$

V případě, že $i_p = 1$ nedochází ke změně produktivity. Jestliže $i_p > 1$ produktivita roste a naopak, když $i_p < 1$ produktivita klesá.

2.7.3.1 Relativní změna průměrného evidenčního počtu pracovníků

Tento ukazatel udává, jak se mění počet potřebných pracovníků v závislosti na vývoji produktivity práce. Protože produktivita práce vyjadřuje výkon na jednoho pracovníka (objem produkce na 1 pracovníka), můžeme vypočítat kolik pracovníků je třeba na 1 Kč produkce.

Výpočet relativní změny průměrného evidenčního počtu pracovníků pomocí metody postupných změn

$$\begin{aligned}\frac{\Delta PEP}{p} &= \frac{PEP_1}{V_1} * V_1 - \frac{PEP_0}{V_0} * V_1 = \left(\frac{1}{p_1} - \frac{1}{p_0}\right) * V_1 = \\ &= \left(\frac{PEP_1}{V_1} - \frac{PEP_0}{V_0}\right) * V_1 = PEP_1 - PEP_0 * \frac{V_1}{V_0}\end{aligned}$$

Pokud $\frac{\Delta PEP}{p} > 1$, zvyšuje se počet potřebných pracovníků, v tomto případě $p_i < 1$ a produktivita práce klesá. Naopak pokud $\frac{\Delta PEP}{p} < 1$, dochází k relativní úspoře pracovníků, $p_i > 1$ a produktivita práce roste. Pokud $p_i = 1$ produktivita práce se nemění, $\frac{\Delta PEP}{p} = 0$ a nedochází ani ke změně průměrného evidenčního počtu pracovníků.

2.7.3.2 Relativní změna mzdového fondu

S pomocí výpočtu produktivity práce a relativní změny průměrného evidenčního počtu pracovníků lze vypočítat, jak se mění mzdové náklady. V případě že, $\Delta PEP/p > 1$, počet potřebných pracovníků roste a zvyšují se také mzdové náklady. Naopak pokud $\Delta PEP/p < 1$ dochází k úspoře pracovníků a k úspoře mzdových nákladů.

Výpočet relativní změny mzdového fondu je následující

$$\Delta MN = \frac{\Delta PEP}{p} * \text{průměrná měsíční mzda}$$

ΔMN značí relativní změnu mzdového fondu

$\frac{\Delta PEP}{p}$ značí relativní změnu průměrného evidenčního počtu zaměstnanců.

(Střeleček, F., Lososová, J., Kollar, J., 2002)

3 CÍLE A METODIKA PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je posoudit vývoj mezd (příjmů) a jejich diferenciaci v jednotlivých odvětvích národního hospodářství. Definování mzdové hladiny z hlediska chudoby a následné použití Shift share analýzy pro hodnocení mzdové hladiny v jednotlivých krajích.

Jako první jsem vypracovala teoretickou část této práce, kde mi jako zdroje posloužili odborná literatura a internet. Seznam těchto zdrojů je uveden na konci práce.

V praktické části práce prezentuji mnou provedené výpočty a jejich zhodnocení. Pracovala jsem s daty zaznamenávající celkové roční hrubé a čisté příjmy domácností za jednotlivá odvětví a kraje. Výsledky jsou za roky 2005 a 2008.

Z důvodu přehlednosti a rozsahu práce jsem odvětví rozdělila do 5 hlavních skupin a to na zemědělství, průmysl, stavebnictví, dopravu a ostatní. Výpočty jsou tedy provedeny právě pro tyto kategorie. Veškerá odvětví, která jednotlivé kategorie obsahují, jsou pro informovanost uvedena v tabulce v příloze I.

Výpočty jsem dále provedla pro všechny jednotlivé kraje, kterých je 14 včetně hlavního města Prahy a dále za venkovské obce (do 1999 obyvatel) a městské obce (2000 obyvatel a více). V praktické části tedy porovnám, jaký byl vývoj v jednotlivých odvětvích a zda dochází k rozdílu mezi venkovem a městy.

Výpočty jsou znázorněny v tabulkách a ilustrovány v grafech a následně okomentovány. Pro zjištění diferenciaci jsem použila základní statistické charakteristiky v podobě průměru, mediánu a spodního či horního kvartilu a dále jsem provedla výpočty Giniho koeficientu. K posouzení dynamiky v odvětvích a regionech jsem využila jednoduchou Shift share analýzu.

Průměr zde počítaný je aritmetický průměr počítaný dle vzorce:

$$x = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$

a představuje průměrný roční příjem za celou domácnost. Je zde rozdíl oproti výsledkům zveřejňovaných Českým statistickým úřadem, který uvádí průměrný příjem na jednoho člena domácnosti.

Dále jsem se rozhodla pro výpočet nejčastěji používaných kvantilů a to mediánu, horního kvartilu a spodního kvartilu, které umožňují sledovaná data procentuálně rozdělit do skupin 25 % nejvyšších a nejnižších příjmů a pomocí mediánu na 50 % příjmů vyšších a 50 % příjmů nižších než je hodnota mediánu.

Míry špičatosti jsou vypočítány pomocí vzorce, který uvádí Jílek a Moravová a je následující:

$$C = \frac{M_{max} - M_{min}}{M_{75} - M_{25}}$$

Poměr mediánu a průměru je též proveden podle Jílka a Moravové:

$$r = \frac{\tilde{x}}{\bar{x}}$$

Produktivita práce je vypočítána na základě poměru hrubé přidané hodnoty (v běžných cenách) a průměrného evidenčního počtu zaměstnanců v přepočtených osobách. Rok 2005 je základním obdobím a rok 2008 obdobím sledovaným. Výpočty jsou provedeny za jednotlivé kraje. Uvedené náklady práce, jsou data zveřejňovaná ČSÚ na základě šetření úplných nákladů práce.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Analýza vývoje příjmů

V praktické části porovnávám a vyhodnocuji data za roky 2005 a 2008, přičemž jako základní období je vždy zvolen rok 2005. Data představují čisté roční příjmy za domácnost v letech 2005 a 2008. Nejprve jsou příjmy porovnány pomocí základních popisných statistik. Další částí práce je zhodnocení Giniho koeficientu pro jednotlivé kraje a venkovské a městské domácnosti. Poslední díl praktické části práce je věnován Shift share analýze a jejím výsledkům a dále pak vývoji produktivity práce v krajích a od ní se odvíjející mzdové nákladovosti.

4.1.1 Porovnání příjmů v regionech a odvětvích pomocí popisných statistik

V následujících tabulkách uvádím výsledky získané výpočty základních popisných statistik za rok, kraj a odvětví. Pokud je v práci hovořeno o průměrných příjmech, znamená to průměrný čistý roční příjem na jednu domácnost.

V roce 2005 činil průměrný čistý příjem domácnosti za rok 310 074 Kč (průměrný příjem na jednoho člena 108 676 Kč) v roce 2008 činil tento průměrný čistý příjem již 382 038 Kč (průměrný příjem na jednoho člena 147 497 Kč), což v procentuelním vyjádření znamená nárůst o 23,2 %.

Míra inflace zveřejňovaná Českým statistickým úřadem se v roce 2005 pohybovala ve výši 1,9 % a v roce 2008 již 6,8 %. Lze tedy soudit, že nominálně rostly příjmy vlivem prudkého zvýšení míry inflace. Obecná míra nezaměstnanosti zjišťovaná výběrovým šetřením pracovních sil klesla v těchto letech ze 7,9 % na 4,4 %.

4.1.1.1 Analýza dle odvětví a krajů

Zemědělství

Jak je vidět z výsledků následujících tabulek, byly průměrné roční příjmy domácností v zemědělství pod průměrem průměrného ročního celorepublikového příjmu. Bylo tomu tak v roce 2005 i v roce 2008. V roce 2005 průměrný příjem v zemědělství strádal na celorepublikový průměr částkou 15 184,81 Kč (95,1 % průměrného celorepublikového příjmu) a v roce 2008 se jednalo o částku 19 308,03 Kč (94,95 % průměrného celorepublikového příjmu. Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2005 byla ve výši 13 571 Kč a v roce 2008 byla její výše 17 026 Kč. Z výpočtů se lze dozvědět, že průměrný příjem v tomto odvětví dosáhl nárůstu 23,01 %. Výpočty míry šikmosti vykazovali kladné zešikmení a je tudíž předpoklad vyšší koncentrace nižších příjmů.

Tabulka 3: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví zemědělství v roce 2005

Kraj	Zemědělství				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	2	446952,00	446952,00	433476,00	460428,00
Středočeský	11	248540,73	220600,00	134949,50	310223,00
Jihočeský	12	230490,25	242688,50	165327,25	266010,50
Plzeňský	13	469904,31	266928,00	224931,00	347628,00
Karlovarský	3	190333,33	164268,00	161780,00	205854,00
Ústecký	10	231889,50	230991,50	175314,25	281151,75
Liberecký	5	299292,40	260836,00	244770,00	265468,00
Královohradecký	7	262369,57	254453,00	218958,50	294090,50
Pardubický	9	308622,33	197311,00	189771,00	316230,00
Jihomoravský	10	245033,40	211379,00	179817,50	263988,00
Olomoucký	16	312662,63	278655,50	218943,75	371984,75
Zlínský	9	291694,00	275764,00	188544,00	387022,00
Moravskoslezský	13	319066,15	343000,00	227332,00	356808,00
Vysočina	14	270433,86	257822,50	214958,50	322519,50
CELKEM	134	294889,19	250465,50	190155,50	346134,75

Zdroj: Vlastní výpočty

V odvětvích zemědělství nejvyšší průměrné příjmy v roce 2005 obdržely domácnosti v Plzeňském kraji a to ve výši 469 904,31 Kč, naopak tomu bylo v kraji Karlovarském, kde tyto příjmy dosáhly výše pouhých 190 333,33 Kč (pouze 52,98 % průměrného příjmu odvětví) a byly nejnižší ze všech krajů. Nejinak je tomu v Karlovarském kraji v případě horního kvartilu, který má hodnotu 205 854 Kč a znamená to tedy, že 75% zemědělských domácností má v tomto kraji příjmy nižší než je tato hodnota. V odvětví zemědělství si dobře vede Moravskoslezský kraj, který má hned za Prahou nejvyšší medián příjmů ve výši 343 000 Kč. Z pohledu dolního kvartilu si nejhůře vede kraj Středočeský, Karlovarský a Jihočeský, protože 25 % příjmů se v těchto krajích pohybuje pod hranicí 170 000 Kč. Poměr mediánu a průměru r dosáhl hodnoty 0,849, což značí větší podíl jednotek s podprůměrnými příjmy.

Tabulka 4: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví zemědělství v roce 2008

Kraj	Zemědělství				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha					
Středočeský	32	336375,56	298566,00	204026,00	420021,75
Jihočeský	22	379065,55	326802,00	236724,00	478639,75
Plzeňský	27	424406,19	375406,00	277528,00	478854,50
Karlovarský	6	327183,33	342911,50	262610,50	400245,25
Ústecký	18	309640,22	295707,00	222667,25	407800,00
Liberecký	8	357943,50	316826,00	271545,00	393095,75
Královehradecký	11	330549,73	291800,00	278577,50	351480,50
Pardubický	16	387029,88	378973,00	256162,75	471731,00
Jihomoravský	34	368594,88	301946,50	235386,00	407504,75
Olomoucký	25	343235,72	349772,00	236577,00	420500,00
Zlínský	18	384023,44	359602,50	300774,00	440048,00
Moravskoslezský	19	336021,26	362707,00	267776,50	415153,00
Vysočina	25	378858,12	344584,00	281835,00	479444,00
CELKEM ODVĚTVÍ	261	362729,97	333167,00	253788,00	429380,00

Zdroj: Vlastní výpočty

V roce 2008 vykazoval nejvyšší průměrné příjmy opět Plzeňský kraj s částkou 424 406, 19 Kč. Naopak si pohoršil kraj Ústecký, který s průměrnými příjmy ve výši 309 640,22 Kč vystřídal na posledním místě kraj Karlovarský. Z pohledu průměrných příjmů si také dobře vedly kraje Jihočeský, Liberecký, Pardubický, Jihomoravský, Zlínský a Vysočina, kde tyto příjmy nebyli pod hranicí 350 000 Kč.

Nejnižší medián příjmů vykazoval Královehradecký kraj a dělil příjmy na dvě poloviny hodnotou 291 800 Kč. Za hlavní město Prahu v roce 2008 nebyly údaje k dispozici. Poměr mediánu a průměru nese hodnotu $r = 0,918$ což stále značí vyšší koncentraci podprůměrných příjmů, ale tato hodnota se zvýšila oproti roku 2005, proto lze říct, že ubylo domácností s podprůměrnými příjmy.

Průmysl

Průměrné příjmy domácností v odvětví průmyslu, taktéž jako v zemědělství byly pod celorepublikovým průměrem v obou sledovaných obdobích. V roce 2005 byl celkový průměrný příjem za odvětví průmyslu o 12 874,02 Kč (95,85 % průměrného příjmu v republice) nižší a v roce 2008 o 13 677,71 Kč (96,42 % průměrného příjmu v republice) nižší než průměrný příjem v republice. Průměrná hrubá měsíční mzda se v tomto odvětví vyšplhala v prvním období do výše 17 811 Kč a v druhém do výše 21 776 Kč. Průměrný příjem v odvětví průmyslu vzrostl o 23,94 %. Také zde výpočty měř špičatosti dosahovaly kladných hodnot.

Jasně nejvyššího průměrného příjmu dosahují v tomto odvětví domácnosti v Praze, hodnota tohoto ukazatele je 390 630,33 Kč a téměř o 90 000 Kč předčí všechny ostatní regiony. Pokud by Praha byla hodnocena samostatně a nezahrnuta mezi ostatní kraje, tak by bylo největšího průměrného příjmu dosahováno v Plzeňském kraji 317 113,31 Kč.

Stejně, jako tomu bylo v odvětví zemědělství, tak i zde je na posledním místě s nejnižším průměrným příjmem Karlovarský kraj 259 285,04 Kč. V Ústeckém kraji byl naměřen nejnižší spodní kvartil a 25 % domácností má roční příjem nižší než 178 875,5 Kč, podobně nízkých hodnot bylo naměřeno i v kraji Jihočeském, Libereckém a

Zlínském. Poměr mediánu a průměru $r = 0,907$, počet jednotek s podprůměrnými příjmy tedy mírně převažuje.

Tabulka 5: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví průmyslu v roce 2005

Kraj	Průmysl				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	39	390630,33	362595,00	272143,00	463331,50
Středočeský	87	314009,83	281780,00	216640,00	368618,00
Jihočeský	47	281806,38	272845,00	196528,50	377890,00
Plzeňský	45	317113,31	277224,00	232609,00	365648,00
Karlovarský	23	259285,04	255190,00	216721,50	307577,50
Ústecký	80	264004,08	238133,00	178875,50	324791,50
Liberecký	39	286250,23	272897,00	184884,00	336821,00
Královehradecký	46	286774,65	262931,50	196530,25	366148,25
Pardubický	46	286948,28	274016,00	211420,00	334740,75
Jihomoravský	69	282052,10	280789,00	210356,00	349067,00
Olomoucký	54	304469,31	261508,00	214448,75	331101,50
Zlínský	48	301361,83	269635,00	197016,25	359913,50
Moravskoslezský	141	293457,83	253000,00	202468,00	344043,00
Vysočina	65	306547,51	289093,00	224398,00	372798,00
CELKEM	829	297199,98	269601,00	206055,00	358239,00

Zdroj: Vlastní výpočty

Jak dokazují hodnoty v tabulce 6, nejvyššího průměrného příjmu opět dosáhla Praha následovaná Středočeským krajem. Pouze v těchto dvou krajích přesáhl průměrný roční příjem hranici 400 000 Kč. Nejnižším průměrným příjmem disponovaly domácnosti v kraji Ústeckém 330 498,36 Kč a Karlovarském 335 536,32 Kč.

V Praze mělo 25 % domácností příjmy vyšší než 567 236 Kč, oproti tomu v Ústeckém kraji 75 % domácností dosahovalo ročních příjmů nižších než 392 741, 5 Kč. Hodnota poměru mediánu a průměru r vzrostla oproti roku 2005 na 0,919, což značí, že téměř 50 % jednotek má příjmy podprůměrné a 50 % nadprůměrné, ale stále je vyšší koncentrace jednotek s nižšími příjmy.

Tabulka 6:: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích, v odvětví průmyslu v roce 2008

Kraj	Průmysl				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	55	473608,16	435039,00	317228,50	567236,00
Středočeský	177	405884,73	364684,00	273003,00	466440,00
Jihočeský	119	372665,40	358047,00	283669,00	440255,00
Plzeňský	105	373552,00	357823,00	261684,00	434700,00
Karlovarský	63	335536,32	329866,00	257908,50	414760,00
Ústecký	151	330498,36	307792,00	242865,50	392741,50
Liberecký	93	355213,19	338461,00	258600,00	430029,00
Královehradecký	110	348742,71	325892,00	262781,75	421286,50
Pardubický	103	357800,37	326586,00	272272,50	414000,50
Jihomoravský	152	376917,80	333738,00	267497,25	468034,75
Olomoucký	124	357258,87	330290,50	267476,75	396952,75
Zlínský	122	380492,41	336052,00	276774,50	453385,00
Moravskoslezský	295	355257,31	328200,00	263499,50	412065,00
Vysočina	128	377942,73	360810,50	273838,50	447501,75
CELKEM ODVĚTVÍ	1797	368360,29	338397,00	266151,00	435039,00

Zdroj: Vlastní výpočty

Stavebnictví

V odvětví stavebnictví došlo k růstu průměrného ročního příjmu o 25,46 %. Zatímco v roce 2005 činil průměrný roční příjem 308 031,98 Kč a tedy o 2042, 02 Kč strádal na celorepublikový průměr, v roce 2008 byl roční průměrný příjem 386 468,03 Kč a o 4430,03 Kč převyšoval průměrný roční příjem ve státě. Vysvětlení může spočívat v tom, že od roku 2005 do roku 2008 se zvýšila výstavba nových objektů, bytů a domů. V roce 2005 byly provedeny stavební práce v hodnotě 362,2 mld. Kč a v roce 2008 v hodnotě 414,3 mld. Kč, což je o 14,38 % více. Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2005 byla 16 547 Kč a v roce 2008 činila 20 715 Kč. Hodnoty opět vykazovali kladné zešikmení.

Tabulka 7:: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví stavebnictví v roce 2005

Kraj	Stavebnictví				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	24	309441,13	289972,00	183366,00	402488,00
Středočeský	30	374085,00	362096,00	252361,00	484565,75
Jihočeský	12	369297,83	318053,50	257770,00	401876,75
Plzeňský	19	293062,11	269249,00	203312,00	344632,00
Karlovarský	5	258588,40	317345,00	112806,00	357561,00
Ústecký	25	288683,48	268168,00	197806,00	333723,00
Liberecký	12	456449,17	315774,50	284881,50	507033,75
Královehradecký	20	280189,20	263215,50	224647,75	333028,00
Pardubický	23	237190,43	220890,00	174276,50	270798,50
Jihomoravský	27	316227,74	300632,00	225851,50	373706,50
Olomoucký	24	260583,21	234406,50	190653,75	344777,00
Zlínský	18	260287,89	264700,50	192653,50	314218,25
Moravskoslezský	39	299842,10	275534,00	211464,50	399454,50
Vysočina	19	348360,74	354387,00	210520,00	430197,50
CELKEM	297	308031,98	281422,00	202190,00	376927,00

Zdroj: Vlastní výpočty

Vysoce nad ostatními průměrnými ročními příjmy se ocitl Liberecký kraj 456 449,17 Kč, žádný z jiných krajů takto vysoké hodnoty nedosáhl. Karlovarský kraj, který je opět na posledním místě, má roční průměrný příjem téměř o polovinu menší a to 258 588,4 Kč.

Nejvyššího mediánu dosáhl Středočeský kraj a polovina domácností má příjem nižší než 362 096 Kč a polovina vyšší. Celkově se v roce 2005 v tomto odvětví pohybovalo 50 % příjmů v rozmezí od 202 190 Kč do 376 927 Kč. Převažoval počet jednotek s podprůměrným příjmem, protože hodnota poměru mediánu a průměru byla 0,914.

Tabulka 8:: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví stavebnictví v roce 2008

Kraj	Stavebnictví				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	46	500382,28	380311,00	269715,00	593081,00
Středočeský	61	451200,33	357301,00	295200,00	508929,00
Jihočeský	54	408058,09	385262,50	308260,25	494821,25
Plzeňský	28	385014,93	375527,00	242936,50	428749,00
Karlovarský	28	329016,79	320638,50	224807,50	418400,00
Ústecký	50	344986,08	351741,00	268394,25	398559,00
Liberecký	31	371399,48	320000,00	233157,50	413654,00
Královohradecký	31	390239,55	383064,00	320645,50	474362,50
Pardubický	32	361573,53	335795,50	259771,00	406628,50
Jihomoravský	58	387961,24	372367,00	289684,50	464192,00
Olomoucký	38	391801,37	335384,50	281439,00	447130,25
Zlínský	25	346357,76	323036,00	270046,00	397531,00
Moravskoslezský	100	340489,69	327772,00	239200,00	428563,25
Vysočina	31	380886,74	349403,00	254398,00	467910,50
CELKEM ODVĚTVÍ	613	386468,03	351056,00	269733,00	453636,00

Zdroj: Vlastní výpočty

Oproti roku 2005 Liberecký kraj ztratil své výhradní postavení, na první příčky se s průměrným ročním příjmem dostala Praha 500 382,28 Kč, Středočeský kraj 451 200,33 Kč a Jihočeský kraj 408 058,09 Kč. Nejnižšího průměrného ročního příjmu dosáhl opět kraj Karlovarský.

Zvýšily se i hranice spodního a horního kvartilu, tudíž 50 % příjmů v odvětví bylo vyšších než 269 733 Kč a nižších než 453 636 Kč. Zajímavé je, že i když docházelo k růstu příjmů, zvýšil se počet jednotek s podprůměrnými příjmy, protože hodnota r je 0,908 tedy nižší než v roce 2005.

Doprava

Odvětví dopravy si taktéž vedlo dobře, jak v roce 2005 tak v roce 2008 průměrné roční příjmy domácností v tomto odvětví přesahovali celorepublikový příjem. Průměrný roční příjem v odvětví roku 2005 činil 315 242,87 Kč což je o 1,7 % více než celkový průměrný roční příjem ve státě. V roce 2008 dosáhl průměrný roční příjem v odvětví hodnoty 399 562,49 Kč tedy o 4,6 % více než průměrný roční příjem za republiku. Nárůst příjmů v odvětví je o 25,75 %. Výsledky měř špičatosti opět vykazují kladné zešikmení.

Tabulka 9:: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví dopravy v roce 2005

Kraj	Doprava				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	38	354807,42	343506,00	239052,00	457688,00
Středočeský	33	358549,85	313358,00	252000,00	396908,00
Jihočeský	14	279135,64	274529,00	216812,75	323800,00
Plzeňský	15	379276,53	298690,00	256104,50	452850,00
Karlovarský	7	258159,29	230668,00	186525,50	338478,50
Ústecký	19	238406,26	251546,00	178035,50	273276,00
Liberecký	3	255239,67	239276,00	205691,50	296806,00
Královehradecký	10	335010,90	284531,00	257062,75	324618,75
Pardubický	14	325251,50	291072,50	227771,00	407187,00
Jihomoravský	19	271327,74	226426,00	184784,00	327420,00
Olomoucký	20	307493,15	265321,00	219783,75	355857,00
Zlínský	8	294631,38	270564,50	244833,25	344057,75
Moravskoslezský	22	287752,05	265816,50	231488,25	352237,00
Vysočina	9	323373,44	313320,00	235419,00	395148,00
CELKEM	231	315242,87	287061,00	221743,00	382027,00

Zdroj: Vlastní výpočty

Stejně jako v odvětví zemědělství jsou i v odvětví dopravy na prvním místě se svým průměrným ročním příjmem domácnosti v Plzeňském kraji 379 276,53 Kč. Na dalších příčkách se umístil Středočeský kraj 358 549,85 Kč a Praha 354 807,42 Kč. Ústecký kraj si v tomto odvětví moc dobře nevedl a průměrný roční příjem se zde vyšplhal na

pouhých 238 406,26 Kč, navíc v tomto kraji má 25 % domácností příjem nižší než 178 035,5 Kč. Stejně tak v Jihomoravském a Karlovarském kraji má 25 % domácností příjmy nižší než 200 000 Kč. Také v tomto odvětví je větší podíl jednotek s podprůměrnými příjmy, i když hodnota r vychází 0,911 a blíží se tak 1.

Tabulka 10: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví dopravy v roce 2008

Kraj	Doprava				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	58	438450,69	430616,50	339969,50	523265,50
Středočeský	55	419570,04	377200,00	324155,50	493063,00
Jihočeský	35	383074,54	374400,00	274544,00	441419,50
Plzeňský	31	383833,23	346643,00	276856,00	451366,50
Karlovarský	13	346212,85	342990,00	252015,00	429447,00
Ústecký	47	449884,98	333300,00	273934,00	388254,50
Liberecký	8	391104,63	312505,50	290764,00	403835,25
Královehradecký	25	423387,20	333628,00	275007,00	412757,00
Pardubický	27	362812,63	347264,00	271415,00	399650,00
Jihomoravský	32	366580,13	323904,00	286284,00	428401,00
Olomoucký	29	414613,52	372401,00	302624,00	462402,00
Zlínský	48	395685,25	361169,00	284638,50	501495,50
Moravskoslezský	49	355108,16	352243,00	240600,00	425990,00
Vysočina	21	375027,14	343109,00	273768,00	456240,00
CELKEM ODVĚTVÍ	478	399562,49	360393,50	275784,75	461537,50

Zdroj: Vlastní výpočty

Jak vyplývá z tabulky, oproti roku 2005 si významně polepšil Ústecký kraj a to o 88,71% . Průměrný roční příjem zde v tomto roce činil 449 884,98 Kč a rázem Ústecký kraj posunul na první příčku. Průměrného ročního příjmu vyššího 400 000 Kč dosahovaly domácnosti v kraji Středočeském, Olomouckém, Královehradeckém a v Praze.

V Praze byl také neměřen nejvyšší medián příjmů 430 616,5 Kč. V případě dolního a horního kvartilu, se 50% příjmů nacházelo v rozmezí 275 784,75 až 461 537,5 Kč.

Hodnota poměru mediánu a průměru byla v roce 2008 0,902 tedy nižší než v roce 2008, to znamená, že počet jednotek s podprůměrnými příjmy se nepatrně zvýšil.

Ostatní

Tato kategorie zahrnuje především služby a peněžnictví. Došlo zde k nárůstu o 21,62 %, což je nejméně ze všech pozorovaných odvětví. Přesto ale domácnosti v odvětvích zahrnutých do této kategorie v letech 2005 a 2008 svými průměrnými ročními příjmy převyšovaly celorepublikové průměry. V roce 2005 částkou 12 023,31 Kč, to znamená o 3,88 % a v roce 2008 částkou 9 704,23 Kč, což je o 2,54 % více než celorepublikový průměr. V roce 2008 bylo toto procento nižší, protože průměrné příjmy v odvětví rostly pomaleji než za celou republiku. Také zde, jako v předchozích odvětvích, výsledky měř špičatosti vykazovaly kladné zešikmení, které signalizuje vyšší koncentraci nižších příjmů.

Tabulka 11: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětvích v roce 2005

Kraj	Ostatní				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	196	369299,54	330191,50	224887,00	448883,50
Středočeský	88	382442,14	300238,50	209740,50	474809,25
Jihočeský	64	263197,33	251443,00	179078,25	328667,25
Plzeňský	67	280590,97	238740,00	172534,00	355812,00
Karlovarský	27	309655,41	271088,00	214061,50	348358,50
Ústecký	63	356441,05	320172,00	215622,50	464163,00
Liberecký	41	353745,46	245901,00	188288,00	384505,00
Královehradecký	43	254837,07	194518,00	132563,50	408271,00
Pardubický	37	295722,22	248700,00	206332,00	361808,00
Jihomoravský	108	285413,36	250097,50	171046,50	338575,00
Olomoucký	73	314527,10	245494,00	150065,00	376728,00
Zlínský	55	292548,96	259400,00	200561,50	335239,00
Moravskoslezský	108	315961,73	261670,00	169301,00	388738,75
Vysočina	38	309823,66	317630,50	213854,00	385509,75
CELKEM	1008	322097,31	276411,00	188489,50	398737,75

Zdroj: Vlastí výpočty

Nejvyšší průměrný roční příjem za domácnost vykazuje Středočeský kraj s hodnotou 382 442,14 Kč, je to tím, že je zde velká koncentrace institucí zabývajících se peněžnictvím a poskytováním finančních služeb. Naopak na posledním místě se ocitl Královehradecký kraj a to jak nejnižší naměřenou hodnotou průměrného ročního příjmu 254 837,07 Kč, tak nejnižší naměřenou hodnotou mediánu 194 518 Kč.

50% příjmů domácností se v těchto odvětvích pohybovalo v rozmezí od 188 489,5 Kč do 398 737,75 Kč. Naměřená hodnota poměru mediánu a průměru byla 0,858 a to v tomto případě značí více jak 50% podíl jednotek s podprůměrnými příjmy.

Tabulka 12: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětvích v roce 2008

Kraj	Ostatní				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Praha	303	457514,93	406979,00	267879,50	579936,00
Středočeský	176	446998,66	366675,00	280883,00	542112,00
Jihočeský	118	403329,35	356704,50	269370,75	508279,00
Plzeňský	106	349349,97	335575,00	225042,00	335575,00
Karlovarský	70	368498,73	297060,50	224218,50	449224,75
Ústecký	129	358376,01	280168,00	208279,00	418520,00
Liberecký	62	354109,73	309224,00	210064,50	485196,50
Královehradecký	89	318738,65	301557,00	220704,00	385972,00
Pardubický	88	373894,47	353356,50	212181,75	479364,75
Jihomoravský	197	388920,72	353074,00	230707,00	470620,00
Olomoucký	131	359488,68	318715,00	209098,00	437406,00
Zlínský	106	407272,74	361282,50	272461,50	448095,50
Moravskoslezský	245	357732,67	319181,00	233746,00	427704,00
Vysočina	89	406030,27	370400,00	264757,00	462318,00
CELKEM ODVĚTVÍ	1909	391742,23	345102,00	240001,00	478466,00

Zdroj: Vlastní výpočty

V roce 2008 Středočeský kraj předstihla Praha s průměrným ročním příjmem 457 514,93 Kč. Poslední místo opět obsadil Královehradecký kraj, i když i zde byl nárůst o 21,48 %. Domácnosti z 50 % v těchto odvětvích získávali své příjmy v rozmezí 240 001 Kč až 478 466 Kč. Také zde hodnota poměru mediánu byla nižší než 1 a to

0,881, je to ale více než v roce 2005, takže počet domácností s podprůměrnými příjmy se zde nepatrně snížil.

4.1.1.2 Analýza příjmů za venkov a města podle odvětví

Výše byly porovnávány čisté roční příjmy domácností za odvětví, dle jednotlivých krajů. Nyní budou porovnávány čisté příjmy domácností dle odvětví z hlediska venkovských obcí a měst. Výpočty znázorněné v tabulkách ukazují, jak jsou mzdy diferencovány v jednotlivých odvětvích na venkově a ve městech. Získané výsledky umožní prokázat, zda je mezi těmito regiony rozdíl. Použitá data jsou opět data získaná za roky 2005 a 2008.

Jak je již výše uvedeno, průměrný roční příjem domácností v roce 2005 činil 310 072 Kč a v roce 2008 narostla tato hodnota o 23,2 % na 382 038 Kč. V roce 2005 tento republikový průměr předčily domácnosti v odvětví dopravy o 1,67 % s naměřenou hodnotou 315 242,87 Kč a v odvětvích zařazených do kategorie ostatní o 3,88 % s naměřenou hodnotou 322 097,31 Kč. V obou dvou odvětvích dosáhly vyšších průměrných ročních příjmů domácnosti ve venkovských obcích. Je to i tím, že lidé dojíždějí za prací do měst, ale při zjišťování je určující místo jejich trvalého pobytu. Podle naměřených hodnot mediánů a kvartilů si v roce 2005 vedlo nejlépe odvětví dopravy. Naměřené hodnoty ilustruje následující tabulka.

Tabulka 13: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností za venkov a město v odvětví dopravy v roce 2005

Typ obce	Doprava				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Venkovské obce	60	328244,67	301013,00	242690,50	368262,00
Město	171	310680,84	279534,00	216000,00	388576,00
CELKEM ODVĚTVÍ	231	315242,87	287061	221743	382027

Zdroj: Vlastní výpočty

Nejnižších průměrných ročních příjmů dosáhly v roce 2005 domácnosti v odvětví zemědělství. Průměrný roční příjem domácnosti v tomto odvětví činil 294 889,19 Kč, to je o 4,9 % méně než průměrný roční příjem domácnosti v republice. Překvapivé je, že v odvětví zemědělství dosáhly vyšších průměrných ročních příjmů domácnosti v městech. Tento výsledek je nejspíše zapříčiněn Prahou, kde byli zjištěné vysoké až extrémní hodnoty.

Tabulka 14: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností za venkov a město v odvětví zemědělství v roce 2005

Typ obce	Zemědělství				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Venkovské obce	90	273564,94	248323,00	198454,75	332724,50
Město	44	338506,98	256806,00	174070,75	354034,25
CELKEM ODVĚTVÍ	134	294889,19	250464,5	190155,5	346134,75

Zdroj: Vlastní výpočty

Celkově si v roce 2005 lépe vedly domácnosti ve venkovských obcích, vyšší průměrné roční příjmy zde byly naměřeny v odvětvích stavebnictví, dopravy a v odvětvích zařazených do kategorie ostatních. Městské domácnosti si naopak vedly lépe v odvětví průmyslu a zemědělství.

V roce 2008 se situace otočila a lépe na tom se svými průměrnými ročními příjmy byly městské domácnosti a to v odvětví stavebnictví, v odvětvích v kategorii ostatní a v odvětví dopravy. Co se odvětví dopravy týče, byl zde naměřen největší průměrný roční příjem domácnosti a to ve výši 397 048,18 Kč, toto odvětví si polepšilo oproti roku 2005 o 25,95 %.

Tabulka 15: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností za venkov a město v odvětví dopravy v roce 2008

Typ obce	Doprava				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Venkovské obce	137	393804,34	358128,00	279005,00	441179,00
Město	318	398445,68	358628,50	273493,75	458738,25
CELKEM ODVĚTVÍ	455	397048,18	358446,00	274509,50	457468,00

Zdroj: Vlastní výpočty

Na posledním místě se opět ocitly venkovské i městské domácnosti v odvětví zemědělství, hodnota průměrného ročního příjmu zde dosáhla výše 362 729,97 Kč, což opět nedosahovalo průměrného ročního příjmu domácnosti v republice, ale i přesto byl v tomto odvětví zaznamenán nárůst o 23 %.

Tabulka 16: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností za venkov a město v odvětví zemědělství v roce 2008

Typ obce	Zemědělství				
	POČET	PRŮMĚR	MEDIÁN	Q25	Q75
Venkovské obce	162	355510,14	325109,00	254053,50	432330,25
Město	99	374544,24	340875,00	242928,00	426346,00
CELKEM ODVĚTVÍ	261	362729,97	333167,00	253788,00	429380,00

Zdroj: Vlastní výpočty

Z hlediska celkové analýzy si v roce 2005 vedly lépe s výší čistých příjmů venkovské domácnosti, toto postavení si však neudržely, protože hodnoty naměřené v roce 2008 jasně prokazují vyšší čisté příjmy domácností městských obcí.

Rozdíly mezi příjmy venkovských a městských obcí v žádném z odvětví nedosahovaly extrémních hodnot. Pokud bychom odvětví seřadili podle tempa růstu, tak největší nárůst průměrných ročních příjmů nastal v odvětví stavebnictví a to o 26,2 %. V těsné blízkosti na druhé pozici se ocitlo odvětví dopravy s nárůstem o 25,95 %. Odvětví průmyslu si polepšilo o 23,9 %. Příjmy v zemědělství vzrostly o 23 %, i když v tomto odvětví byly naměřeny nejnižší průměrné roční příjmy v obou obdobích. Nejnižšího nárůstu příjmů se dočkala odvětví zahrnutá v kategorii ostatních a to o 21,62 %, hodnoty průměrných ročních příjmů, zde naměřené, ale byly druhé nejvyšší hned za průměrnými ročními příjmy v odvětví dopravy. Dle naměřených hodnot poměru mediánu a průměru a měř špičatosti, lze konstatovat, že převládal počet jednotek s podprůměrnými příjmy a to jak ve venkovských, tak i v městských obcích.

4.1.2 Intervalové rozdělení příjmů domácností

V předchozí kapitole byly srovnávány příjmy pomocí základních statistických charakteristik. Porovnání bylo provedeno za jednotlivé kraje a odvětví a za typ obce a odvětví v letech 2005 a 2008. Nyní bude rozdělení příjmů analyzováno pomocí počtu domácností, které obdržely příjem v daném intervalu. Analýza je provedena za jednotlivé kraje a druhy obcí bez ohledu na odvětví. Bylo použito šesti intervalů s délkou intervalu 200 000 Kč. Namísto absolutní četnosti jsem zvolila četnosti relativní, které mají v tomto případě lepší vypovídací schopnost a to z toho důvodu, že počet získaných dat se v daných obdobích lišil. Zhodnocení je provedeno na základě výpočtů uvedených v následujících tabulkách a ilustrováno v grafech.

Tabulka 17: Procentuelní zastoupení domácností v intervalovém rozdělení příjmů v roce 2005

Čisté roční příjmy na domácnost (Kč)	Venkovské obce 1 - 1 999 obyvatel (%)	Města 2 000 a více obyvatel (%)
0 - 200 000	21,29	26,33
200 001 - 400 000	59,88	52,22
400 001 - 600 000	13,32	16,41
600 001 - 800 000	4,44	3,52
800 001 - 1 000 000	0,61	0,70
1 000 001 -	0,46	0,81
CELKEM	100	100

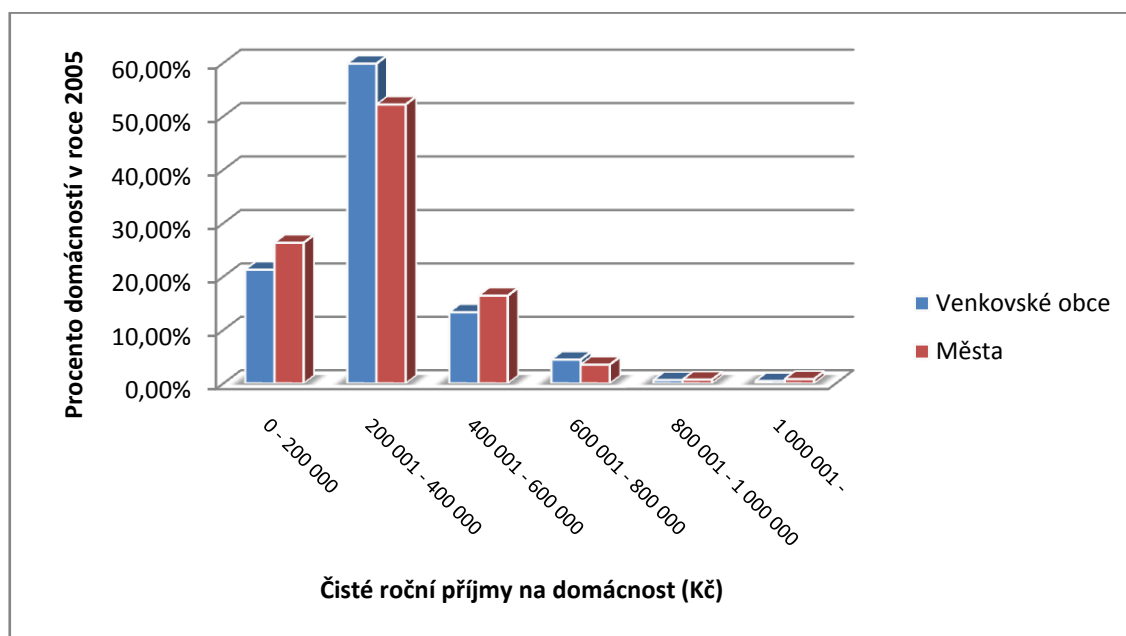
Zdroj: Vlastní výpočty

Stejně jako základní statistické charakteristiky, tak i výše uvedená tabulka relativních četností dokazuje, že většina příjmů se u venkovských i městských domácností nacházela v intervalu 200 – 400 tis. Kč, tedy v intervalu, ve kterém se nachází i průměrný roční příjem domácnosti v roce 2005.

Jak je vidět, tak ve městech 26,33 % domácností dosahuje příjmů podprůměrných, na venkově je to pouze 21,29 % sledovaných domácností. Příjmů vyšších než 1 milion

Kč dosahuje jen zanedbatelná část domácností, avšak těch městských je téměř o polovinu více než venkovských. Hodnoty uvedené v tabulce vykresluje následující graf.

Obrázek 4: Procentuelní zastoupení domácností v intervalovém rozdělení příjmů v roce 2005

Zdroj: Vlastní výpočty

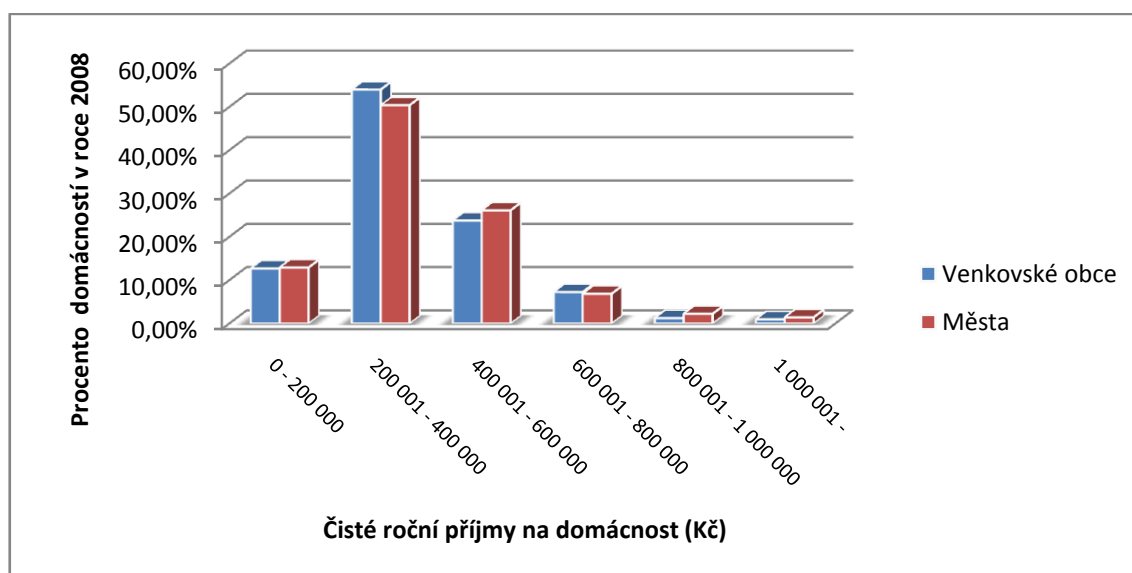
V roce 2008 opět největší podíl domácností dosahuje příjmů v intervalu 200 – 400 tis. Kč. To, jak docházelo k růstu příjmů domácností, se odráží i v relativních četnostech jednotlivých intervalů. Snížila se procenta domácností v intervalu nejnižších příjmů 0 – 200 tis. Kč a to téměř o jednu polovinu. Naopak značně narostly hodnoty v intervalu 400 – 600 tis. Kč. Intervaly vyšších hodnot jsou více zastoupeny městskými domácnostmi. Naměřené hodnoty jsou v tabulce 18 a graficky znázorněné v obrázku 5.

Tabulka 18: Procentuelní zastoupení domácností v intervalovém rozdělení příjmů v roce 2008

Čisté roční příjmy na domácnost (Kč)	Venkovské obce 1 - 1 999 obyvatel (%)	Města 2 000 a více obyvatel (%)
0 - 200 000	12,70	12,93
200 001 - 400 000	54,01	50,40
400 001 - 600 000	23,77	26,13
600 001 - 800 000	7,28	6,87
800 001 - 1 000 000	1,26	2,24
1 000 001 -	0,97	1,43
CELKEM	100	100

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 5: Procentuelní zastoupení domácností v intervalovém rozdělení příjmů v roce 2008

Zdroj: Vlastní výpočty

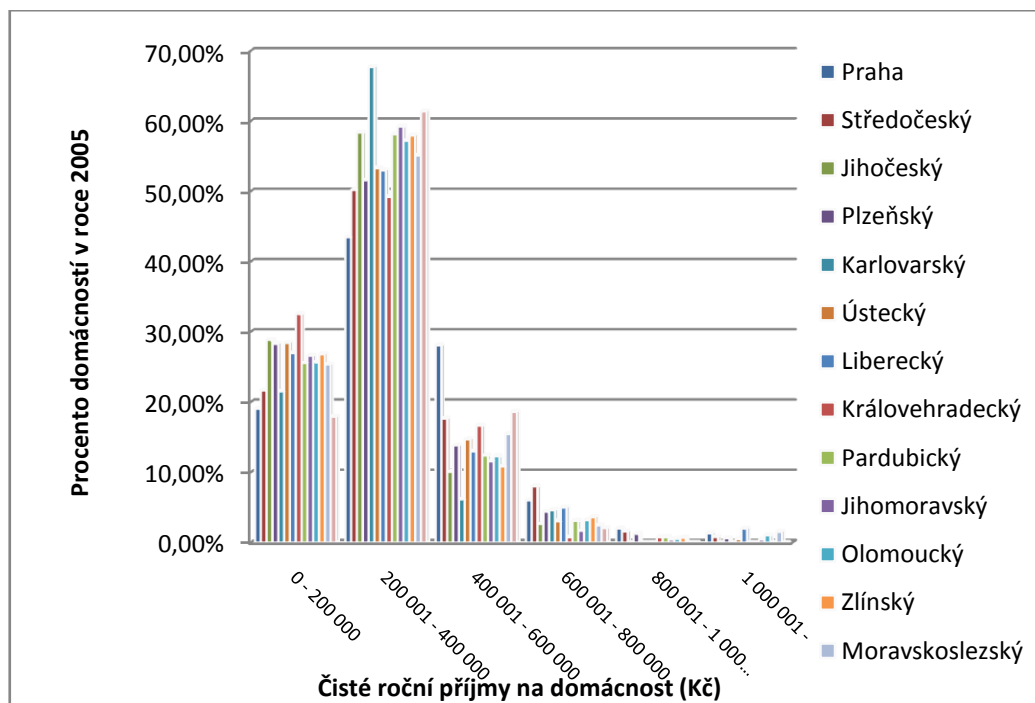
Jak je opět patrné z tabulky 19 a grafu 6, nejvíce domácností v rozdělení podle jednotlivých krajů obdrželo své příjmy v intervalu 200 – 400 tis. Kč. V tomto intervalu byl nejvíce zastoupen Karlovarský kraj, kraj Vysočina, Jihočeský, Jihomoravský a Středočeský.

Tabulka 19: Procentuelní zastoupení domácností v příjmových intervalech v roce 2005

Čisté roční příjmy na domácnost (Kč)	Kraj (%)													
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	Vysočina
0 - 200 000	19,06	21,69	28,86	28,30	21,54	28,43	27,00	32,54	25,58	26,61	25,67	26,81	25,39	17,93
200 001 - 400 000	43,48	50,20	58,39	51,57	67,69	53,30	53,00	49,21	58,14	59,23	57,22	57,97	55,11	61,38
400 001 - 600 000	28,09	17,67	10,08	13,84	6,15	14,72	13,00	16,67	12,40	11,59	12,30	10,87	15,48	18,62
600 001 - 800 000	6,02	8,03	2,68	4,40	4,62	3,05	5,00	0,79	3,10	1,72	3,21	3,62	2,48	2,07
800 001 - 1 000 000	2,01	1,61	0,00	1,26	0,00	0,00	0,00	0,79	0,78	0,43	0,53	0,72	0,00	0,00
1 000 001 -	1,34	0,80	0,00	0,63	0,00	0,51	0,00	0,00	0,00	0,43	1,07	0,00	1,55	0,00
CELKEM	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 6: Procentuelní zastoupení domácností v příjmových intervalech v roce 2005

Zdroj: Vlastní výpočty

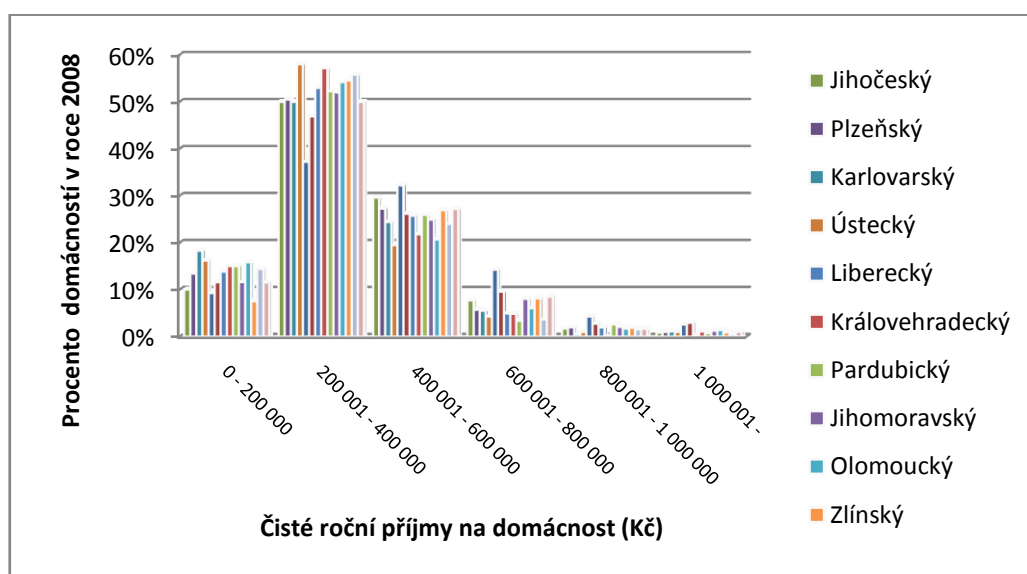
V roce 2008 opět nejvíce domácností obdrželo své příjmy v rozmezí 200 000 – 400 000 Kč. Příjmů nad jeden milión korun dosáhlo zanedbatelné procento domácností ve všech krajích (kolem 1 % domácností), ale oproti roku 2005 vzrostl počet domácností, které těchto příjmů dosáhly.

Tabulka 20: Procentuelní zastoupení domácností v příjmových intervalech v roce 2008

Čisté roční příjmy na domácnost (Kč)	Kraj (%)													
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	Vysočina
0 - 200 000	9,31	11,58	10,06	13,47	18,33	16,20	13,86	15,04	15,04	11,63	15,85	7,52	14,41	11,56
200 001 - 400 000	37,23	46,91	50,00	50,51	50,00	57,97	52,97	57,14	52,26	52,01	54,18	54,55	55,79	50,00
400 001 - 600 000	32,25	26,15	29,60	27,27	24,44	19,49	25,74	21,80	25,94	24,95	20,75	26,96	24,01	27,21
600 001 - 800 000	14,29	9,58	7,76	5,72	5,56	4,30	4,95	4,89	3,38	8,03	6,05	8,15	3,67	8,50
800 001 - 1 000 000	4,33	2,79	1,72	2,02	0,56	1,01	1,98	0,00	2,63	2,11	1,73	1,88	1,55	1,70
1 000 001 -	2,60	2,99	0,86	1,02	1,11	1,01	0,50	1,13	0,75	1,27	1,44	0,94	0,56	1,02
CELKEM	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 7: Procentuální zastoupení domácností v příjmových intervalech v roce 2008

Zdroj: Vlastní výpočty

4.1.3 Giniho koeficient rozdělení příjmů

Giniho koeficient nám říká, jak jsou příjmy ve společnosti rozdělovány. Obvykle nabývá hodnoty 0 – 1. Čím více se hodnota blíží k 0, tím rovnější je rozdělení příjmů a naopak čím více se blíží 1, tím je rozdělení příjmů nerovnější. Hodnoty 0 a 1 představují extrémy, v případě nuly by všichni dostávali stejný díl příjmů a v případě 1 by několik domácností dostalo vše a ostatní nic.

Česká republika je, co se rozdělení příjmů týče, historicky rovnostářským státem a Giniho koeficient se pohybuje kolem hodnot 0,2 a 0,3. Hodnoty Giniho koeficientu naměřené v jednotlivých krajích, jsou toho důkazem.

Tabulka 21: Giniho koeficient čistých ročních příjmů domácností v krajích

Kraj	G ₂₀₀₅	G ₂₀₀₈
Praha	0,264003773	0,272626111
Středočeský	0,287152251	0,273757302
Jihočeský	0,215903586	0,210224206
Plzeňský	0,282398975	0,227914032
Karlovarský	0,200234487	0,238903352
Ústecký	0,244246359	0,263669417
Liberecký	0,322769128	0,234934016
Královehradecký	0,242298046	0,217484928
Pardubický	0,216953491	0,231512498
Jihomoravský	0,22785298	0,751599995
Olomoucký	0,238285167	0,24955985
Zlínský	0,277711453	0,220260488
Moravskoslezský	0,252663926	0,222345078
Vysočina	0,209342555	0,223513698

Zdroj: Vlastní výpočty

Naměřené hodnoty Giniho koeficientu prokázané v tabulce dokládají to, že v jednotlivých krajích jsou příjmy rozděleny spíše rovně. Výjimku tvoří pouze Jihomoravský kraj, kde hodnota koeficientu v roce 2008 prudce vzrostla a to až na 0,75 a vykazuje tedy o velmi nerovném přerozdělení příjmů v tomto kraji.

V kraji Karlovarském, Ústeckém, Pardubickém, Olomouckém, na Vysočině a v Praze se hodnoty také mírně zvýšily. Mírně rovnějšího rozdělení příjmů dosáhl kraj Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Liberecký, Královehradecký, Zlínský a Moravskoslezský. Nejrovnějšího rozdělení příjmů dosáhl Královehradecký kraj v roce 2005 s naměřenou hodnotou Giniho koeficientu 0,20023. Tabulka s pomocnými výpočty Giniho koeficientu je pro ukázkou uvedena v příloze II.

V tabulce 21 jsou hodnoty Giniho koeficientu znázorněné z hlediska venkovských obcí a měst. V roce 2008 byly koeficienty nižší než v roce 2005, vypovídá to o tom, že došlo k rovnějšímu přerozdělení příjmů.

Venkovské domácnosti dosáhly rovnějšího rozdělení příjmů než domácnosti městské v obou sledovaných obdobích. To že v roce 2008 bylo městskými domácnosti dosaženo vyšších průměrných ročních příjmů, ještě tedy neznamená, že je obdržely všechny domácnosti ve stejné míře.

Tabulka 22: Giniho koeficient čistých příjmů venkovské obce a města

Typ obce	G ₂₀₀₅	G ₂₀₀₈
Venkovské obce 1-1 999 obyvatel	0,247925703	0,233808169
Města 2 000 a více obyvatel	0,262421362	0,249178217

Zdroj: Vlastní výpočty

4.2 Shift share analýza

S pomocí Shift share analýzy jsou vyjádřeny změny v průměrných ročních příjmech domácností a jejich dynamika. Rozkládanou veličinou jsou v tomto případě průměrné roční příjmy domácností. Při provádění výpočtů je vycházeno z průměrných ročních příjmů domácností v odvětví a regionech za období 2005 (základní) a 2008 (sledované).

Východiskem pro výpočet změn v odvětvích, regionech, čase a celkové změny je rozklad pomocí temp růstu. Jednotlivá tempa růstu jsou vypočtena pomocí následujících vzorců:

$$g^n = \frac{\sum_{r,i} X_{t+n}^{r,i} - \sum_{r,i} X_t^{r,i}}{\sum_{r,i} X_t^{r,i}}$$

g^n značí tempo růstu sledované veličiny celkem

$$g^i = \frac{\sum_r X_{t+n}^{r,i} - \sum_r X_t^{r,i}}{\sum_r X_t^{r,i}}$$

g^i značí tempo růstu v odvětví i

$$g^r = \frac{\sum_i X_{t+n}^{r,i} - \sum_i X_t^{r,i}}{\sum_i X_t^{r,i}}$$

g^r značí tempo růstu v regionu r

$$g^{r,i} = \frac{X_{t+n}^{r,i} - X_t^{r,i}}{X_t^{r,i}}$$

$g^{r,i}$ značí tempo růstu v odvětví i v regionu r .

$X_t^{r,i}$ je sledovaná veličina v odvětví i a regionu r v základním období a $X_{t+n}^{r,i}$ v období sledovaném.

Pomocí výše uvedených temp růstu, lze vypočítat jednotlivé komponenty sloužící k výpočtu celkové změny. Celková změna c_i^r je dána součtem jednotlivých komponent

$$c_i^r = n_i^r + s_i^r + r_i^r + d_i^r$$

Jednotlivé komponenty se vypočítají následovně

1. národní komponenta: $n_i^r = X_t^{r,i} g^n$
2. odvětvová komponenta: $s_i^r = X_t^{r,i} (g^i - g^n)$
3. regionální komponenta: $r_i^r = X_t^{r,i} (g^r - g^n)$
4. diferenciální komponenta: $d_i^r = X_t^{r,i} [(g^{r,i} - g^r) - (g^i - g^n)]$

4.2.1 Shift share analýza odvětví – kraje

Průměrné čisté roční příjmy domácností v roce 2005 činili 310 074 Kč, v roce 2008 382 038 Kč. Tyto příjmy vzrostly v období 2005 až 2008 o 23,2 %. To dokládá naměřená hodnota g^n .

Tabulka 23: Celkové tempo růstu sledované veličiny

Průměr v odvětví a kraji	Rok
310073,8772	2005
382037,8934	2008
0,232086678	g^n

Zdroj: Vlastní výpočty

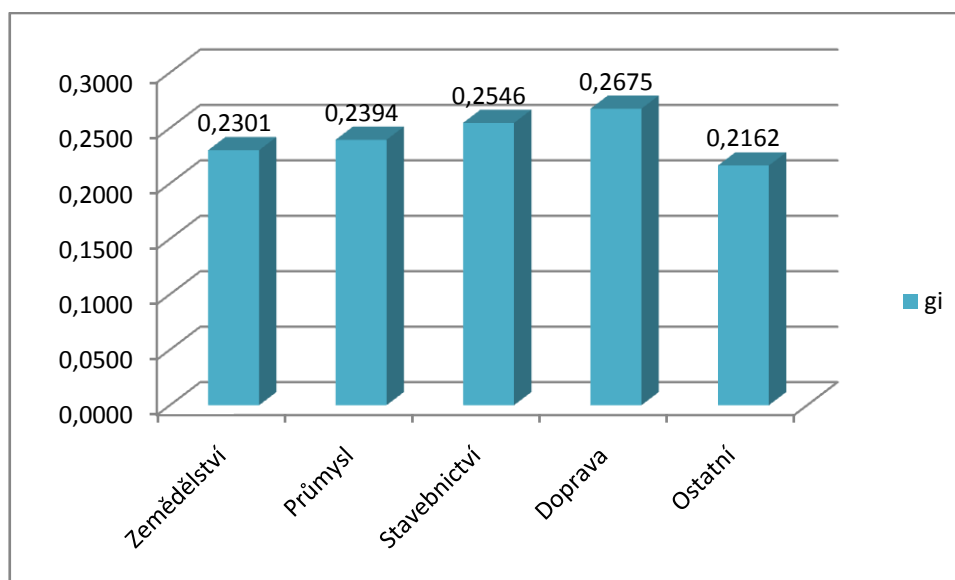
Z pohledu odvětví dosáhlo největšího růstu odvětví dopravy 26,75 % následováno stavebnictvím 25,46 %. Na dalších místech je průmysl 23,94 % a zemědělství 23,01 %. Nejmenšího růstu dosáhla odvětví řazená v kategorii ostatní 21,62 %.

Tabulka 24: Tempo růstu v odvětví

Odvětví	g_i
Zemědělství	0,2301
Průmysl	0,2394
Stavebnictví	0,2546
Doprava	0,2675
Ostatní	0,2162

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 8: Tempo růstu v odvětví

Zdroj: Vlastní výpočty

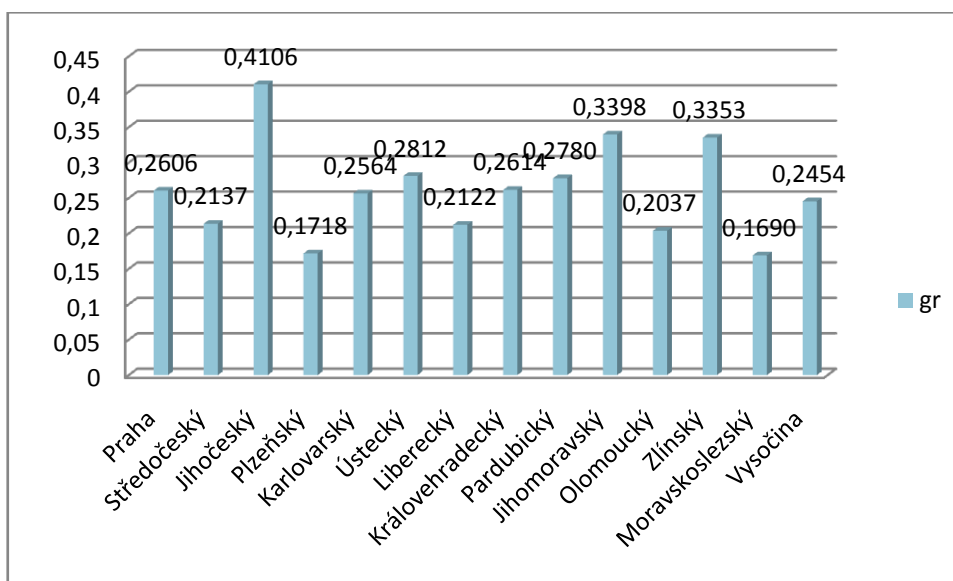
V případě krajů dosáhl nejvyššího růstu příjmů kraj Jihočeský 41,06 %. Dobře si také vedl kraj Jihomoravský 33,97 % a Zlínský 33,53 %. Nejnižšího přírůstku dosáhl kraj Plzeňský 17,18 % a Moravskoslezský 16,9 %.

Tabulka 25: Tempo růstu v krajích

Kraj	g _r
Praha	0,2606
Středočeský	0,2137
Jihočeský	0,4106
Plzeňský	0,1718
Karlovarský	0,2564
Ústecký	0,2812
Liberecký	0,2122
Královehradecký	0,2614
Pardubický	0,2780
Jihomoravský	0,3398
Olomoucký	0,2037
Zlínský	0,3353
Moravskoslezský	0,1690
Vysočina	0,2454

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 9: Tempo růstu v krajích

Zdroj: Vlastní výpočty

Pokud jsou analýze podrobeny jednotlivé kraje také z pohledu odvětví, tak nejlepších výsledků dosáhl Ústecký kraj v odvětví dopravy, příjmy zde narostly o 88,71 %. Dobře

si vedl také kraj Karlovarský v odvětví zemědělství 71,9 % a Jihočeský kraj taktéž v odvětví zemědělství 64,46 %.

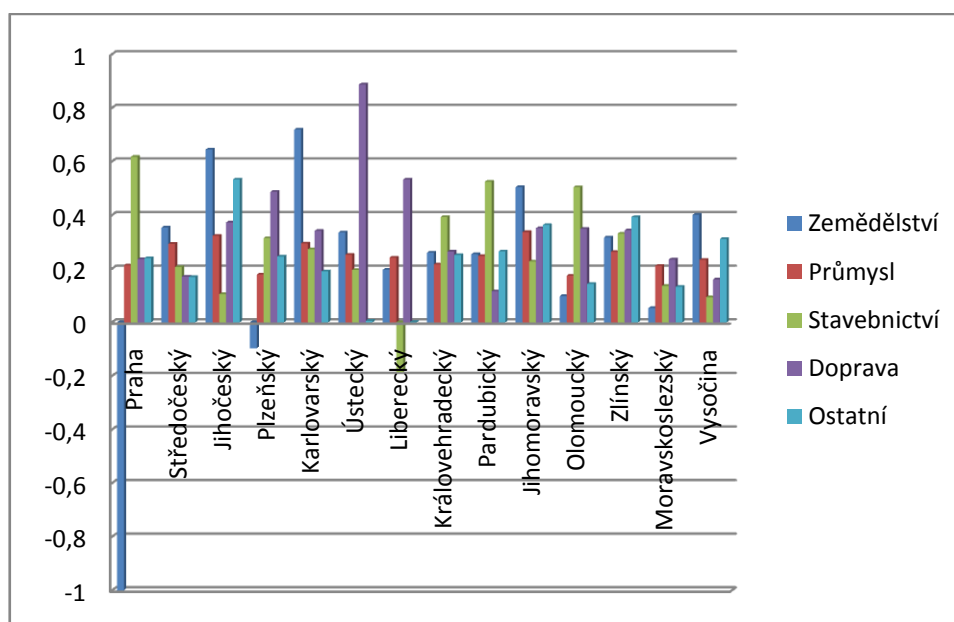
Zápornou hodnotu tempa růstu zaznamenal kraj Plzeňský v odvětví zemědělství -9,68 % a kraj Liberecký v odvětví stavebnictví o -18,63 %. Za Prahu v odvětví zemědělství v roce 2008 nebyla poskytnuta data.

Tabulka 26: Tempo růstu v odvětví a krajích

Kraj	Zemědělství	Průmysl	Stavebnictví	Doprava	Ostatní
Praha		0,2124	0,6171	0,2357	0,23887
Středočeský	0,3534	0,2926	0,2061	0,1702	0,16880
Jihočeský	0,6446	0,3224	0,1050	0,3724	0,53242
Plzeňský	-0,0968	0,1780	0,3138	0,4868	0,24505
Karlovarský	0,7190	0,2941	0,2724	0,3411	0,19003
Ústecký	0,3353	0,2519	0,1950	0,8871	0,00543
Liberecký	0,1960	0,2409	-0,1863	0,5323	0,00103
Královehradecký	0,2599	0,2161	0,3928	0,2638	0,25075
Pardubický	0,2541	0,2469	0,5244	0,1155	0,26434
Jihomoravský	0,5043	0,3363	0,2268	0,3511	0,36266
Olomoucký	0,0978	0,1734	0,5036	0,3484	0,14295
Zlínský	0,3165	0,2626	0,3307	0,3430	0,39215
Moravskoslezský	0,0531	0,2106	0,1356	0,2341	0,13220
Vysočina	0,4009	0,2329	0,0934	0,1597	0,31052

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 10: Tempo růstu průměrných čistých ročních příjmů domácností v odvětvích a krajích

Zdroj: Vlastní výpočty

Největší celkové změny čistých průměrných ročních příjmů domácností dosáhl Jihočeský kraj. Celková změna zde činila 522 265,5 Kč. Celková změna byla snižována vlivem diferenciální komponenty. Naopak na celkovou změnu měla kladný vliv národní komponenta.

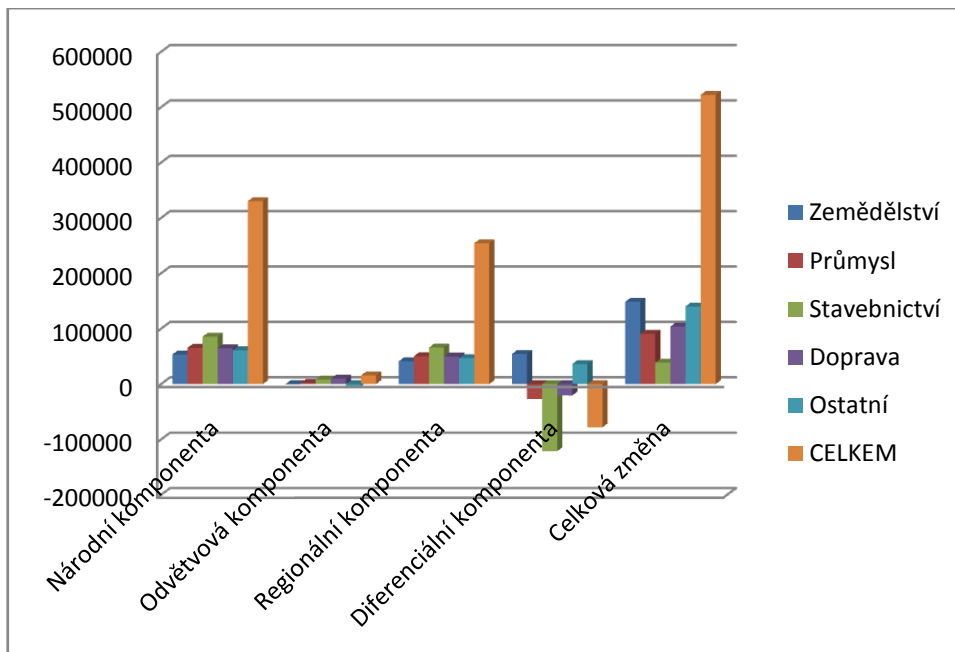
Nízké hodnoty odvětvové a diferenciální komponenty značí, že průměrné roční příjmy v odvětvích a regionech s odchylkami sledují celorepublikový trend. Průměrné roční příjmy tedy závisí na národní komponentě a na průměrném příjmu v roce 2005.

Tabulka 27: Celková změna v Jihočeském kraji

Odvětví	Národní komponenta	Odvětvová komponenta	Regionální komponenta	Diferenciální komponenta	Celková změna
Zemědělství	53493,71651	-468,2450046	41153,70107	54396,12742	148575,3
Průmysl	65403,50667	2071,024657	50316,12193	-26931,63326	90859,02
Stavebnictví	85709,10668	8327,438024	65937,5939	-121213,8786	38760,26
Doprava	64783,66349	9878,171342	49839,26516	-20562,2	103938,9
Ostatní	61084,59407	-4175,217855	46993,50294	36229,14084	140132,02
CELKEM	330474,5874	15633,17116	254240,185	-78082,4436	522265,5

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 11: Celková změna v Jihočeském kraji

Zdroj: Vlastní výpočty

4.2.2 Shift share analýza odvětví – venkovské obce a města

Stejně jako v analýze dle krajů i zde došlo k nárůstu příjmů o 23,21 %. Výpočet g^n se v tomto případě neliší, protože jsou použita stejná data, pouze jinak rozdělená. Rozdělení není dle jednotlivých krajů, ale na venkovské obce s počtem obyvatel 1 – 1 999 a města s počtem obyvatel 2 000 a více.

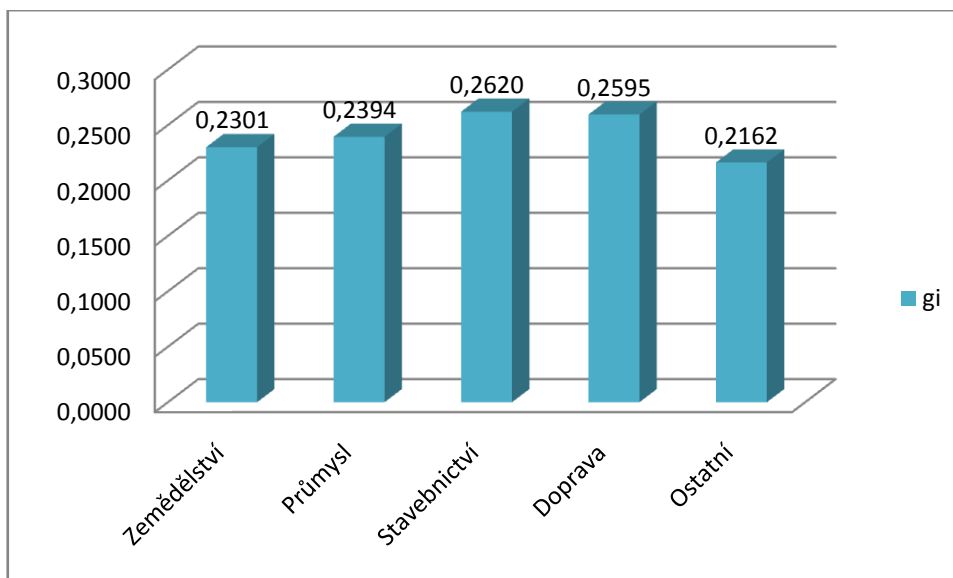
Také při výpočtu tempa růstu v odvětví g^i bylo dosaženo podobných hodnot, ale nejvyššího nárůstu dosáhly příjmy domácností v odvětví stavebnictví 26,2 % a nejnižšího v odvětvích v kategorii ostatní 21,62 %.

Tabulka 28: Tempo růstu v odvětví

Odvětví	g _i
Zemědělství	0,2301
Průmysl	0,2394
Stavebnictví	0,2620
Doprava	0,2595
Ostatní	0,2162

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 12: Tempo růstu v odvětví

Zdroj: Vlastní výpočty

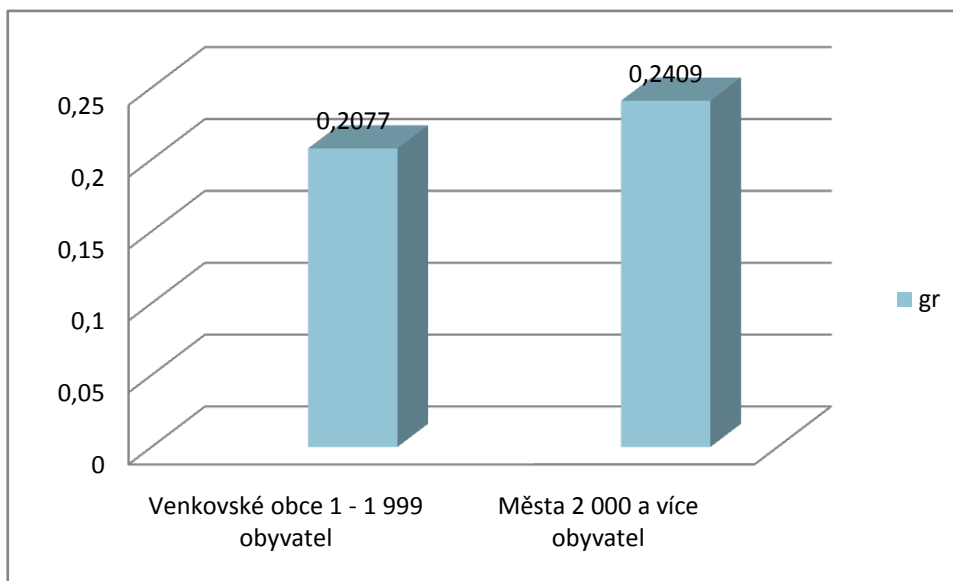
V otázce toho, jestli si více polepšili venkovské či městské obce, dávají jasnou odpověď hodnoty v následující tabulce. Většího přírůstku příjmů dosáhla města a to o 24,09 %, to je téměř o 4 % více než venkovské obce s tempem růstu 20,77 %.

Tabulka 29: Tempo růstu v regionu

Region	g _r
Venkovské obce 1 - 1 999 obyvatel	0,2077
Města 2 000 a více obyvatel	0,2409

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 13: Tempo růstu v regionu

Zdroj: Vlastní výpočty

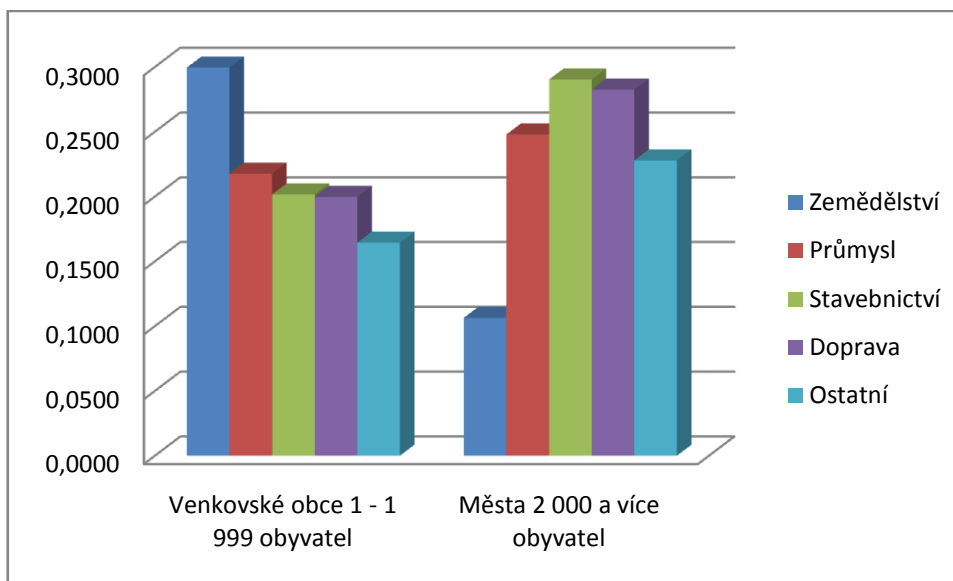
Venkovské obce dosáhly největšího nárůstu v odvětví zemědělství o 29,95 % a nejnižšího v odvětvích kategorie ostatní o 16,44 %. Městské obce zaznamenaly největší nárůst příjmů v odvětví stavebnictví o 29,03 % a nejnižší v odvětví zemědělství o 10,65 %.

Tabulka 30: Tempo růstu v odvětví a regionu

Region	Zemědělství	Průmysl	Stavebnictví	Doprava	Ostatní
Venkovské obce 1 - 1 999 obyvatel	0,2995	0,2177	0,2016	0,1997	0,1644
Města 2 000 a více obyvatel	0,1065	0,2480	0,2903	0,2825	0,2279

Zdroj: Vlastní výpočty

Obrázek 14: Tempo růstu v odvětví a regionu

Zdroj: Vlastní výpočty

Celková změna byla větší u městských domácností, to znamená, že tyto domácnosti dosáhly vyšších příjmů a jejich růst byl více dynamický. Jak je vidět z hodnot v tabulkách, tak celkovou změnu u obou typů obcí nejvíce snižovaly hodnoty regionálních komponent. To značí o tom, že v regionech je dynamika růstu průměrných příjmů nižší než dynamika průměrných příjmů celkově. Naopak vlivem národní komponenty rostly průměrné příjmy nejvíce.

Tabulka 31: Celková změna venkovské obce 1 - 1 999 obyvatel

Odvětví	Národní komponenta	Odvětvová komponenta	Regionální komponenta	Diferenciální komponenta	Celková změna
Zemědělství	63490,78	-555,75	-6667,98	25678,16	81945,20
Průmysl	68259,04	2161,45	-7168,76	772,43	64024,15
Stavebnictví	75411,60	11684,60	-7919,94	-11697,26	67478,99
Doprava	76181,21	8998,06	-8000,77	-11618,83	65559,67
Ostatní	78542,99	-5368,52	-8248,81	-9281,19	55644,47
CELKEM	361885,61	16919,84	-38006,27	-6146,69	334652,48

Zdroj: Vlastní výpočty

Tabulka 32: Celková změna města 2 000 a více obyvatel

Odvětví	Národní komponenta	Odvětvová komponenta	Regionální komponenta	Diferenciální komponenta	Celková změna
Zemědělství	78562,96	-687,68	2992,52	-44830,54	36037,26
Průmysl	69261,55	2193,19	2638,22	-87,85	74005,12
Stavebnictví	69785,12	8998,39	2658,17	5852,84	87294,52
Doprava	72104,88	8516,59	2746,53	4396,84	87764,84
Ostatní	73947,55	-5054,42	2816,72	910,31	72620,17
CELKEM	363662,06	13966,07	13852,16	-33758,38	357721,91

Zdroj: Vlastní výpočty

4.3 Produktivita práce a náklady na práci

Produktivita práce je vypočítána pro jednotlivé kraje za roky 2005 a 2008, její vývoj je znázorněn indexem produktivity práce i_p . Průměrný evidenční počet zaměstnanců PEP je v přepočtených osobách. Zahrnuti jsou podnikatelské i nepodnikatelské subjekty s 20 a více pracovníky. Výkon je představován hrubou přidanou hodnotou v běžných cenách. Ve všech krajích produktivita práce rostla. K největšímu růstu došlo v Praze 24,7 %, Pardubickém kraji 23,9 % a Jihomoravském kraji 22,9 %. Nejmenší růst produktivity práce zaznamenal Liberecký kraj pouhých 9,5 %.

Tabulka 33: Index produktivity práce

Kraj	PEP 05 v tis. přepočtený počet	PEP 08 v tis. přepočtený počet	Výkon 05 v mil. Kč	Výkon 08 v mil. Kč*	V/PEP 05	V/PEP 08	i_p
Praha	888,8	933,2	642 151	841 009	722,5	901,2	1,247
Středočeský	270,8	287,6	276 798	356 080	1022,0	1238,3	1,212
Jihočeský	156,8	157,8	147 584	175 671	941,0	1113,0	1,183
Plzeňský	153,5	155,6	135 782	161 782	884,4	1039,8	1,176
Karlovarský	69,2	68,7	59 977	70 558	866,6	1026,5	1,185
Ústecký	180,2	184,6	174 733	213 744	969,7	1158,1	1,194
Liberecký	107,6	107,6	93 861	102 749	872,2	954,8	1,095
Královohradecký	137,3	133,5	125 507	146 496	914,4	1097,2	1,200
Pardubický	129,4	130,9	108 895	136 542	841,6	1043,0	1,239
Jihomoravský	131,3	133,7	268 829	336 280	2047,3	2516,0	1,229
Olomoucký	303,7	324,1	126 594	155 840	416,8	480,9	1,154
Zlínský	144,7	146,2	124 545	152 296	860,6	1041,5	1,210
Moravskoslezský	147,2	151,1	277 013	335 341	1882,2	2219,3	1,179
Vysočina	307,2	328,2	112 991	136 986	367,8	417,4	1,135

Zdroj: Vlastní výpočty, www.czso.cz

* Předběžné údaje

Jest-li, že docházelo k růstu produktivity práce a i_p byl větší než 1, tak relativní změna průměrného evidenčního počtu zaměstnanců je menší než 0. Toto potvrzují i výsledky v tabulce 34. Znamená to, že docházelo k relativní úspoře pracovníků. K největší úspoře pracovníků došlo v Praze a to o 230,8 tis. pracovníků. K nejmenší úspoře naopak došlo v Libereckém kraji o 10,2 tis. pracovníků. Největší úsporu

mzdových nákladů vykazovala Praha a to 84477,2 mil. Kč dále Středočeský kraj 17317,2 mil. Kč, Olomoucký kraj 13356,5 mil. Kč a Vysočina 11721,3 mil. Kč. Tyto kraje také vykazovaly největší relativní úsporu evidenčního počtu pracovníků a nejvyšší roční hrubé mzdy. V Libereckém kraji, který dosáhl nejnižšího růstu produktivity práce a nejnižší úspory pracovníků, byla úspora mzdových nákladů nejnižší pouhých 2660,3 mil. Kč. V tabulce jsou obsaženy také roční úplné náklady práce na 1 zaměstnance.

Tabulka 34: Průměrné hrubé mzdy a náklady práce v krajích

Kraj	Průměrná hrubá roční mzda (v Kč)		Δ PEP/p v tis. Kč	Δ MN v mil. Kč	Úplné náklady práce v Kč/rok na 1 zaměstnance	
	rok 2005	rok 2008			rok 2005	rok 2008
Praha	297 216	365 940	-230,8	-84477,2	436 657	470 022
Středočeský	230 184	284 616	-60,8	-17317,2	315 036	373 260
Jihočeský	206 040	252 744	-28,8	-7290,1	286 582	349 158
Plzeňský	217 980	267 324	-27,3	-7310,0	298 181	364 179
Karlovarský	198 192	239 592	-12,7	-3039,0	269 885	336 399
Ústecký	209 820	257 604	-35,9	-9235,8	292 934	353 823
Liberecký	209 904	260 964	-10,2	-2660,3	320 302	353 092
Královehradecký	203 244	250 464	-26,7	-6683,8	280 101	347 467
Pardubický	203 028	248 112	-31,3	-7773,6	275 886	347 497
Jihomoravský	200 964	252 852	-30,6	-7737,5	299 710	362 078
Olomoucký	211 524	268 188	-49,8	-13356,5	281 313	339 354
Zlínský	200 148	247 296	-30,7	-7603,0	272 586	345 187
Moravskoslezský	202 812	251 232	-27,1	-6799,1	309 672	373 118
Vysočina	216 612	265 020	-44,2	-11721,3	284 414	352 923

Zdroj: Vlastní výpočty, www.czso.cz

5 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo posoudit vývoj mezd a jejich diferenciaci v jednotlivých odvětvích národního hospodářství. Definování mzdové hladiny a následné použití Shift share analýzy pro hodnocení mzdové hladiny v jednotlivých krajích. Práce obsahuje také vývoj produktivity práce a vývoj s ní spojených mzdových nákladů v jednotlivých krajích.

V teoretické části jsou uvedeny poznatky získané z odborné literatury a hlavně také z publikací Českého statistického úřadu. Je zde výčet metod, používaných k posouzení diferenciaci příjmů. Vybrané metody jsou pak použity v praktické části.

Analýza byla provedena za roky 2005 a 2008, z dat zaznamenávajících celkové roční příjmy domácností. Díky těmto datům mohly být aplikovány vybrané metody. Největší část těchto příjmů tvoří právě mzdy. K hodnocení vývoje a diferenciaci příjmů jsem použila základní statistické charakteristiky v podobě průměru, mediánu a horního a spodního kvartilu. Dále jsem provedla výpočet měr špičatosti a poměru mediánu a průměru.

Na základě výpočtu Giniho koeficientu byla zhodnocena rovnost v rozdělení příjmů. Pomocí rozdělení příjmů do intervalů, bylo možno zjistit, jakých příjmů dosahují jednotlivé domácnosti nejčastěji. S použitím Shift share analýzy bylo možno posoudit dynamiku příjmů. Všechny výpočty byly provedeny pro jednotlivé kraje a odvětví a dále pak za venkovské a městské obce. Tato analýza za venkovské a městské obce umožňuje posoudit, zda vyšších příjmů dosahují domácnosti ve venkovských obcích nebo ty ve městech. Pro posouzení vývoje produktivity práce jsem provedla výpočet indexu produktivity práce. Po zjištění tohoto indexu jsem dále vypočetla relativní změnu průměrného evidenčního počtu pracovníků, abych se dozvěděla, zda došlo k úspoře či růstu potřebného počtu pracovníků. Následně, zda byly vydány vyšší mzdové náklady nebo zda došlo k jejich úspoře.

V roce 2005 dosáhl průměrný čistý roční příjem domácnosti hodnoty 310 074 Kč (průměrný čistý roční příjem na jednoho člena 108 676 Kč) v roce 2008 činil tento průměrný čistý roční příjem za domácnost již 382 038 Kč (147 497 Kč na jednoho člena). To znamená, že došlo k nárůstu o 23,2 %. V případě analýzy dle jednotlivých krajů a odvětví byl nejvyšší růst průměrných příjmů zaznamenán v odvětví dopravy o 25,75 %. Dále pak ve stavebnictví, kde nárůst činil 25,46 %. V odvětvích průmyslu došlo k nárůstu 23,94 % a v zemědělství 23,01 %. Růst v těchto odvětvích udržoval tempo s celorepublikovým tempem růstu průměrných příjmů. V kategorii ostatních, kde jsou zahrnuty především služby a peněžnictví, došlo k růstu 21,62 %, což značí mírné zaostávání za celorepublikovým trendem. Nejvyšších průměrných příjmů dosahovala zpravidla Praha, dobře si také v obou sledovaných obdobích vedl Plzeňský kraj. Naopak nejnižších průměrných příjmů dosahoval kraj Karlovarský a to jak v jednotlivých odvětvích, tak i ve srovnání s celorepublikovým průměrem. Použité metody zobrazení diferenciací značí, že se diferenciací příjmů neprohlubovala. Naměřené hodnoty poměru mediánu a průměru nedosahovaly hodnoty 1, to znamená, že stále převládá podíl domácností s podprůměrnými příjmy, toto dokazují i hodnoty naměřené pomocí výpočtů měř špičatosti.

Pokud jsou analýze podrobeny příjmy venkovských a městských obcí, lze říci, že v roce 2005 si celkově lépe vedly venkovské domácnosti. Vyšší průměrné roční příjmy domácností zde byly naměřeny v odvětvích stavebnictví 324 928,6 Kč, dopravy 328 244,67 Kč a v odvětvích zařazených do kategorie ostatních 338 420,95 Kč. Městské domácnosti si naopak vedly lépe v odvětví průmyslu 298 429,67 Kč a zemědělství 338 506,98 Kč. Je možné, že je to tím, že lidé dojíždí za prací do měst, ale při zjišťování příjmů je rozhodující trvalé bydliště domácnosti.

V roce 2008 se situace otočila a lépe na tom se svými průměrnými ročními příjmy byly městské domácnosti a to v odvětví stavebnictví 390 446,88 Kč, v odvětvích v kategorii ostatní 394 065,42 Kč a v odvětví dopravy 393 804,34 Kč. Rozdíly mezi příjmy venkovských a městských obcí v žádném z odvětví nedosahovaly extrémních hodnot. Dle naměřených hodnot poměru mediánu a průměru a měř špičatosti, lze

konstatovat, že převládá počet jednotek s podprůměrnými příjmy a to jak ve venkovských, tak i v městských obcích.

Měřeno Giniho koeficientem, dokázaly naměřené hodnoty, že Česká republika je historicky rovnostářským státem. Hodnoty Giniho koeficientu se pohybovaly kolem 0,2 a 0,3. Nejnižší příjmové diference bylo dosaženo v Jihočeském kraji 0,21 a nejvyšší příjmová diference byla naměřena v Jihomoravském kraji 0,752. Hodnota v tomto kraji byla oproti ostatním hodnotám extrémní. Giniho koeficient se ve sledovaném období výrazně nezvyšoval oproti období srovnávanému. Také z hlediska typu obce, dosáhly nižší diference venkovské obce 0,248 a 0,234. Městským obcím byla naměřena hodnota Giniho koeficientu 0,262 a 0,249. Z těchto hodnot je patrné, že se diference nepatrně snížila.

Shift share analýza potvrdila, že došlo k růstu průměrných čistých ročních příjmů domácností o 23,2 %. Největšího tempa růstu dosáhl Jihočeský kraj 41,06 % a kraj Jihomoravský 33,98 %. Nejmenší tempo růstu zaznamenal kraj Moravskoslezský 16,9 % a Plzeňský 17,18 %. Většího tempa růstu dosáhly městské domácnosti 24,09 % oproti těm venkovským 20,77 %. Co se jednotlivých odvětví týče, byly potvrzeny výsledky temp růstu získané pomocí popisných statistik.

Produktivita práce byla vypočítána z hrubé přidané hodnoty a průměrného evidenčního počtu pracovníků v přepočtených osobách. Index produktivity práce dosahuje ve všech krajích hodnot větších než 1 a to značí, že produktivita práce roste. Nejvíce v Praze 24,7 %, Pardubickém kraji 23,9 % a Jihomoravském kraji 22,9 % a nejméně v Libereckém kraji pouhých 9,5 %. Tím že produktivita práce roste, došlo k relativní úspoře průměrného evidenčního počtu pracovníků a k úspoře mzdových nákladů. Největší úsporu mzdových nákladů vykazovala Praha a to 84477,2 mil. Kč a dále Středočeský kraj 17317,2 mil. Kč, naopak nejmenší kraj Liberecký 2660,3 mil. Kč.

Věřím, že stanovené cíle této práce byly dostatečně splněny na úrovni bakalářské práce, protože se jedná o problematiku velmi složitou a také značně rozsáhlou.

6 PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

ČERVENKA, J. 2010. Hodnocení ekonomické situace a materiálních životních podmínek v středoevropském srovnání – prosinec 2009. Tisková zpráva CVVM, 23. 2. 2010. Praha: SOÚ AV ČR.

Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky 2009*. 1. vyd. Praha : Scienta, 2009. 807 s. ISBN 978-80-250-1948-1.

JÍLEK, J., MORAVOVÁ, J. *Ekonomické a sociální indikátory: od statistik k poznatkům*. Vyd 1. Praha: FUTURA, 2007. 246 str. ISBN 978-80-86844-29-9.

JÍLEK, J., SOUČEK, E. *Ekonomická statistika v praxi*. Praha : SNTL, 1990. 311 s. ISBN 80-03-00196.

NOVOTNÁ, M., VOLEK, T. *Měření efektivnosti využívání výrobních faktorů v souvislostech*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, 2008. 117 s. ISBN 978-80-7394-126-0

STŘELEČEK, F., LOSOSOVÁ, J., KOLLAR, J. *Učební texty*, 2002

TOMŠÍ, I. *Mzdy a mzdové systémy*. Praha: Aspi, 2008. 335 str. ISBN 80-7357-340-7.

Statistická ročenka České republiky 2008 [on-line]. Praha : Český statistický úřad, 2009 [cit. 2009-11-24]. Sekce 9, Příjmy, výdaje a spotřeba obyvatelstva. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008ediciplan.nsf/t/6E0049913B/\\$File/000108c09.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008ediciplan.nsf/t/6E0049913B/$File/000108c09.pdf)>.

Www.czso.cz [online]. 2009 [cit. 2010-02-09]. Průměrná mzda a evidenční počet zaměstnanců - Metodika. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_m>.

Www.czso.cz [online]. 20.12.2007 [cit. 2009-11-24]. Příjmy a životní podmínky domácností ČR za rok 2006 metodické vysvětlivky. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/E400354A04/\\$File/301206mc.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/E400354A04/$File/301206mc.pdf)> .

Www.czso.cz [online]. 2010 [cit. 2010-02-09]. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps>.

7 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Obrázky

Obrázek 1: Lorenzova křivka - srovnání příjmové nerovnosti	19
Obrázek 2: Lorenzova křivka	20
Obrázek 3: Relace sociálního a existenčního minima	23
Obrázek 4: Procentuelní zastoupení domácností v intervalovém rozdělení příjmů v roce 2005	61
Obrázek 5: Procentuelní zastoupení domácností v intervalovém rozdělení příjmů v roce 2008	62
Obrázek 6: Procentuelní zastoupení domácností v příjmových intervalech v roce 2005	63
Obrázek 7: Procentuální zastoupení domácností v příjmových intervalech v roce 2008	64
Obrázek 8: Tempo růstu v odvětví	69
Obrázek 9: Tempo růstu v krajích	70
Obrázek 10: Tempo růstu průměrných čistých ročních příjmů domácností v odvětvích a krajích	72
Obrázek 11: Celková změna v Jihočeském kraji	73
Obrázek 12: Tempo růstu v odvětví	74
Obrázek 13: Tempo růstu v regionu	75
Obrázek 14: Tempo růstu v odvětví a regionu	76

Tabulky

Tabulka 1: Stupnice spotřebních jednotek	12
Tabulka 2: Rozdíly ve mzdových šetřeních ČSÚ a ISPV	37
Tabulka 3: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví zemědělství v roce 2005	46
Tabulka 4: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví zemědělství v roce 2008	47

Tabulka 5: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví průmyslu v roce 2005	49
Tabulka 6:: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích, v odvětví průmyslu v roce 2008	50
Tabulka 7:: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví stavebnictví v roce 2005	51
Tabulka 8:: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví stavebnictví v roce 2008	52
Tabulka 9:: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví dopravy v roce 2005	53
Tabulka 10: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětví dopravy v roce 2008	54
Tabulka 11: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětvích v roce 2005.....	55
Tabulka 12: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností v krajích v odvětvích v roce 2008.....	56
Tabulka 13: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností za venkov a město v odvětví dopravy v roce 2005	57
Tabulka 14: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností za venkov a město v odvětví zemědělství v roce 2005	58
Tabulka 15: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností za venkov a město v odvětví dopravy v roce 2008	58
Tabulka 16: Popisné statistiky čistých ročních příjmů domácností za venkov a město v odvětví zemědělství v roce 2008	59
Tabulka 17: Procentuelní zastoupení domácností v intervalovém rozdělení příjmů v roce 2005	60
Tabulka 18: Procentuelní zastoupení domácností v intervalovém rozdělení příjmů v roce 2008	62
Tabulka 19: Procentuelní zastoupení domácností v příjmových intervalech v roce 2005	63

Tabulka 20: Procentuelní zastoupení domácností v příjmových intervalech v roce 2008	64
Tabulka 21: Giniho koeficient čistých ročních příjmů domácností v krajích.....	65
Tabulka 22: Giniho koeficient čistých příjmů venkovské obce a města	66
Tabulka 23: Celkové tempo růstu sledované veličiny	68
Tabulka 24: Tempo růstu v odvětví.....	69
Tabulka 25: Tempo růstu v krajích.....	70
Tabulka 26: Tempo růstu v odvětví a krajích	71
Tabulka 27: Celková změna v Jihočeském kraji	72
Tabulka 28: Tempo růstu v odvětví.....	74
Tabulka 29: Tempo růstu v regionu.....	74
Tabulka 30: Tempo růstu v odvětví a regionu	75
Tabulka 31: Celková změna venkovské obce 1 - 1 999 obyvatel.....	76
Tabulka 32: Celková změna města 2 000 a více obyvatel	77
Tabulka 33: Index produktivity práce.....	78
Tabulka 34: Průměrné hrubé mzdy a náklady práce v krajích	79

8 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I: Kategorie odvětví

Odvětví	Zahrnuta data za
Zemědělství	zemědělství, myslivost a související činnosti, lesnictví, těžba dřeva a přidružené činnosti, rybolov, chov ryb, přidružené činnosti v rámci rybolovu
Průmysl	dobývání černého uhlí a hnědého uhlí, rašeliny dobývání ropy, zemního plynu, bitumenních hornin a související činnosti, dobývání a úprava uranových a thoriových rud, dobývání a úprava ostatních rud, dobývání a úprava ostatních nerostů, výroba potravin a nápojů zpracování tabáku, textilní průmysl oděvní průmysl, zpracování a barvení kožešin, činění a úprava usní, výroba brašnářského a sedlářského zboží a obuvi průmysl dřevařský a korkařský kromě výroby nábytku; výroba košů a proutěného zboží. výroba vlákniny, papíru a lepenky vydavatelství, tisk a reprodukce zvukových a obrazových nahrávek koksování, rafinérské zprac. ropy výroba jaderných paliv, radioaktivních prvků a sloučenin výroba chemických výrobků výroba pryžových a plastových výrobků výroba ostatních nekovových minerálních výrobků výroba kovů vč. hutního zpracování výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků kromě výroby strojů a zařízení výroba strojů a zařízení výroba kancelářských strojů a počítačů (vč. přístrojů na zpracování dat) výroba elektrických strojů a přístrojů jinde neuvedených výroba radiových, televizních a spojových zařízení a přístrojů výroba zdravotnických, přesných, optických a časoměrných přístrojů výroba dvoustopých motorových vozidel, přívěsů a návěsů výroba ostatních dopravních zařízení výroba nábytku; ostatní zpracovatelský průmysl zpracování druhotných surovin výroba a rozvod elektřiny, plynu, páry a teplé vody, výroba chladu úprava a rozvod vody
Stavebnictví	stavebnictví
Doprava	pozemní doprava; potrubní přeprava vodní doprava letecká a kosmická doprava vedlejší a pomocná činnost v dopravě; činnosti cestovních kanceláří činnosti poštovní a telekomunikační
Ostatní	prodej, údržba a opravy motorových vozidel; prodej pohonných hmot velkoobchod a zprostředkování obchodu (kromě motorových vozidel)maloobchod, opravy spotřebního zboží (kromě motorových vozidel) pohostinství a ubytování

	peněžnictví pojišťovnictví kromě sociálního zabezpečení činnosti související s úvěry a pojišťovnictvím činnosti v oblasti nemovitostí pronájem strojů a přístrojů bez obsluhujícího personálu; pronájem zboží osobní potřeby a pro domácnost zpracování dat a související činnosti výzkum a vývoj služby převážně pro podniky veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení školství zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti odstraňování odpadních vod a pevného odpadu, čištění města činnosti organizací společenských rekreační, kulturní a sportovní činnosti ostatní služby domácnosti zaměstnávající personál exteritoriální organizace a spolky
--	---

Zdroj: Vlastní výpočty

Příloha II: Výpočet Giniho koeficientu

		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
	četnost	p_j	M_j	$M_{j+1}-M_j$	$k(p_j)$	$1-k(p_j)$	$p_j \cdot M_j$	III.*IV.*V.
0 - 100 000	1,00	0,00	91028,00	100324,82	0,00	1,00	261,57	287,46
100 001 - 250 000	57,00	0,16	191352,82	131544,29	0,17	0,83	31342,27	18270,04
250 001 - 400 000	151,00	0,43	322897,12	139185,12	0,60	0,40	140107,66	33388,39
400 001 - 550 000	87,00	0,25	462082,24	142886,85	0,85	0,15	115520,56	18160,54
550 001 - 700 000	33,00	0,09	604969,09	139422,91	0,95	0,05	57367,76	7196,56
700 001 - 850 000	12,00	0,03	744392,00	162769,00	0,98	0,02	25668,69	3208,23
850 001 - 1 000 000	4,00	0,01	907161,00	172888,00	0,99	0,01	10427,14	1477,57
1 000 001 -	3,00	0,01	1080049		1,00	0,00	9310,77	0,00
Celkem	348,00	1,00				1,00	390006,42	81988,79
G								0,210224206

Zdroj: Vlastní výpočty